

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

SCLOVENE

Bollettino No 885 Attacchi inglesi stroncati Altri 53 carri armati distrutti o catturati al nemico - 22 aerei abbattuti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Attacchi e contrattacchi delle opposte formazioni blindate e di fanterie si sono susseguiti segnatamente nel settore settentrionale del fronte egiziano; una importante posizione, contesa con particolare accanimento è rimasta in nostre mani dopo aspri combattimenti. Il nemico ha perduto nella giornata di ieri 53 carri armati distrutti o catturati.

In vivaci scontri svoltisi nel cielo della battaglia 22 velivoli britannici venivano abbattuti; 11 dai cacciatori italiani 11 da quelli germanici, un altro precipitava al suolo centrato dalle batterie controaeree. Cinque nostri apparecchi non hanno fatto ritorno dalle operazioni.

Vojno poročilo št. 885 Angleški napadi strti Novih 53 sovražnih tankov uničenih ali zajetih - 22 letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Posebno na severnem odseku egiptovskega bojišča so si sledili napadi in protinapadi obojestranskih oklepnih ter pehotnih formacij; neka važna postojanka, za katero so bili posebno srčiti boji je po hudih bojih ostala v naših rokah. Sovražnik je imel večraj 53 uničenih ali zajetih tankov.

V živahnih dvobojih nad bojiščem je bilo sestreljenih 21 angleških letal; 11 so jih sestrelili italijanski lovel, 10 pa nemški. Eno letalo je treščilo na tla, zadeto od protiletalskega topništva. Pet naših letal se ni vrnilo iz bojev.

Zeneva, 28. okt. AS. Švicarski listi so soglasnega mnenja, da niso možne napovedi o razvoju položaja na egiptovskem bojišču, ker se je bitka šele začela ter bo verjetno dolga in trda, ker so večali manj izključena presenečenja ter bo zmaga-
l tisti, ki bo delj vztrajal in bo imel boljši material. Vsi listi tudi pišejo, da je položaj osmihi čet zelo trden.

Stockholm, 28. okt. AS: Moskovski radio je večraj pri opisu položaja v Stalingradu očitno zgubil vsakršno upanje na nadaljno odporno moč tega mesta. Povedal je, da si noč in dan slede grozni boji in da navzile obupnemu sovjetskemu odporu nemški pritisk neprenehoma narašča. Dopisnik »New York Timesa« je poročal svojemur listu iz Moskve, da obračaja sovjetski vojaški krogi trenutno pozornost dogodkom južno od Novorosijska in da sovjetsko vojno poročilo prvič govori o grožnji proti pomorskemu oporišču Tuapse, ki je skupno z Batumom zadnje črnomorske pristanišče, ki je še v sovjetskih rokah. V Moskvi gledajo na razvoj z veliko skrbjo in pravijo da položaj ni le kritičen, marveč da se je poslabšal.

Rim, 28. okt. AS: Iz vojaškega vira se je izvedelo, da je nemško topništvo in letalstvo ob-
streljevalo preostanek sovjetske obrambe v Stalingradu, južno od mesta pa so Sovjeti izvedli nove brezuspšne razbremenilne napade. Sovjeti pripravljajo na nemško krilo nove napade, toda nemška letala jim stalno kvarijo priprave. Isto dela nemško topništvo.

Velik japonski uspeh v pomorskem spopadu Potopljene so bile štiri letalonosilke in dve drugi ladji

Stockholm, 28. okt. AS: Dagens Niheterjev dopisnik poroča, da poročila o bitki pri Salomonskih otokih za Amerikance niso razveseljiva. Ameriško poročilo priznava, da so imele severnoameriške sile znatne izgube in da imajo v drugi fazi bitke Japonci pobudo v bojih na suhem in na morju. Amerikanci se obupno bore, toda nevarnost je velika.

Tokio, 28. okt. AS: Japonski generalni stan pravi v poročilu o bojih na Salomonskih otokih, da so bile od 26. avgusta do 25. oktobra potopljene naslednje ameriške ladje: ameriška letalonosilka »Wasp«, tri križarke, 5 torpednih lovcov, 6 podmornic, 3 prevozne ladje in 1 minonosce. Težko poškodovana je bila ena podmornica, 2 prevoznj ladji ter 1 minonosce. Uničenih ali poškodovanih je bilo 423 letala, 26 japonskih letal se je prostovoljno žrtvovalo, 31 letal je bilo poškodovanih, 78 pa jih pogrešajo.

Tokio, 28. oktobra AS: Japonski cesarski glavni stan objavlja, da se je japonska mornarica od zore 26. oktobra pa do srede noči borila z močnimi nasprotnikovimi oddelki v vodah pri otoku Santa Cruz. Japonska mornarica je potopila štiri letalonosilke, 1 oklepnico in neko vojno ladjo neznane vrste. Razen tega so bile poškodovane 1 oklepnica, 3 križarke in 1 rušilec. Zbitih ali uničenih je bilo več kakor 200 letal. Japonske izgube so naslednje: Dve letalonosilki in ena križarka so bile manj poškodovane in so navzile temu še vedno lahko plule in se udeleževale bitke. 40 japonskih letal se ni vrnilo. Ta bitka se bo imenovala pomorska bitka za južni del Tihega morja.

Tokio, 28. okt. AS: Opazovalci razlagajo uradno poročilo o bitki pri Salomonskih otokih in podarjajo, da so Amerikanci večino svojih izgub prikrili svetu, posebej pa še severnoameriški javnosti prav zaradi proslave dneva ameriške mornarice. Severnoameriška mornarica je dosegla izgubila tri oklepnice in šest letalonosilk, ki so bile potopljene ali poškodovane, poleg večjega števila

Otvoritev stalne razstave fašizma

V navzočnosti najvišjih oblasti ter Hitlerjevega posebnega odposlanca je Duce danes v Rimu odprl razstavo fašizma ter Dom ženskih fašijev — Čestitke vojske milici

Rim, 28. okt. AS: V navzočnosti visokih ob-
lasti, strankinih hierarhov, posebnega Hitlerjevega odposlanca za proslavo 20. obletnice Pohoda na Rim nemškega delovnega vodje dr. Leya in številnih drugih osebnosti ter množice ljudstva je Duce odprl razstavo fašizma.

Rim, 28. okt. AS: Po otvoritvi fašistične raz-
stave je Duce opravil dolg obisk po razstavi ter je Hitlerjevemu odposlanecu sam razlagal zaporedna obdobja fašistične revolucije, kakor so do-
komentirana s številnimi predmeti in relikvijami, razstavljenimi po različnih dvoranh. Duce, ki je bil ves svež in nasmeh, je bil videti posebno srečen, ko je našteval faze trdih borb, ki jih je vodil za zagotovitev bodočnosti italijanskega ljudstva. Na koncu obiska je izrazil Duce Tajniku Stranke ter organizatorjem razstave svoje čestitke za popoln uspeh te manifestacije.

Takoj za tem se je podal Duce k otvoritvi provincialnega sedeža Ženskih fašijev, kjer so ga obdale množične žene iz ljudstva ter matere boreev, ki so mu priredile vroč sprejem. V od-
govor na pozdrav Tajnika Zveze ženskih fašijev je Duce pohvalil delovanje fašističnih žena v se-
danji vojni in zlasti delovanje rimskih žena.

Rim, 28. okt. AS: Včeraj popoldne je do-
spelo v Rim zastopstvo nemške narodno-socialistične stranke, ki ga je poslal Hitler in ki se bo udeležilo slovesnosti ob 20. letnici. Odposlanstvo vodi poglavar nemške delovne fronte dr. Ley, v njem pa so: državni mladinski vodja Axmann, državni študentovski vodja Scheel ter skupina visokih dostojanstvenikov narodno-socialistične stran-
ke. Goste so na postaji v Ostiji sprejeli: tajnik

stranke Vidussoni, nemški poslanik Mackensen, glavni podpoveljnik GIL-a Bonamici, podtajnik GIL-a d'Este, guverner, prefekt, zvezni tajnik ter številni častniki. Vlak je pripeljal ob 12 in do-
stojanstveni veliki prijateljski in zavezniški držav so se takoj zelo pristržno pozdravili. Nato je dr. Ley z drugimi člani zastopstva pregledal od-
delke GIL-a, ki so imeli fašno stražo. Ko so gos-
tje zapustili ostijsko postajo, jih je množica po-
zdravila z navdušenimi manifestacijami.

Rim, 28. okt. AS: Ob dvajsetletnici pohoda
na Rim je državni podtajnik za vojno poslal načelniku glavnega štaba milice naslednjo br-
zozjavko:

»Ob začetku XXI. leta po fašistovskem šte-
tju pošilja vojska navdušen pozdrav bojevni-
ške vzajemnosti črnim sracjam, ki se z ne-
spremenljivo trdnostjo in plemenito vneto bo-
ro na najbolj oddaljenih bojiščih, da bi uve-
ljavile pravice življenja in moči nesmrtno do-
movine. Seuerio.«

Načelnik glavnega štaba milice je odgovo-
ril takole:

»Milica, ki po vseh bojiščih stoji ob boku
hrabrim in nepremagljivim edincem kr. voj-
ske, sprejema in vrača tovariška navdušena
voščila za dvajsetletnico, izrekajoč popolno
prepričanje, da bo novo desetletje nosilo zna-
menje o zmagovalstvu našega orožja, zname-
nje o končnem uveljavljanju fašistovskega
nauka v svetu ter znamenje o začetku novega
obdobja v sijaju in imperialni moči naše do-
movine. Galbiati.«

Proslave v drugih državah

Tudi prijateljske države so se kar najslovesneje spomnile 20. obletnice Pohoda na Rim

Berlin, 28. okt. AS. V Berlinu je bila na pre-
večer 20. letnice Pohoda na Rim velika manifesta-
cija italijansko-nemškega društva. Velika letalska
dvorana, okrašena s trikolorami in standardami
kljukastega križa, je sprejela visoke državnike in
predstavnike Oboroženih Sil, odličnike narodno-
socialistične stranke ter zastopnike vseh vladnih
ustanov hitlerjeve Nemčije, kakor tudi številne
vojne ranjence. Številne so bile tudi Rujave in
Crne srajce, posebno pa je bila zapažena med
številno izbrano publiko množica zastopnikov ita-
lijanskih delavcev v Nemčiji. Med navzočimi oseb-
nostmi so bili Kr. veleposlanik Dino Alfieri, vsi
uradniki veleposlaništva, predsednik italijansko-
nemškega društva von Tschamer und Osten, na-
čelnik Hitlerjeve predsedniške pisarne minister
Messer, državni tajnik zunanjega ministertva von
Weizsäcker, gauleiter Bohle, poveljnik Berlina ge-
neral von Haese in drugi. Spregovoril je poslanik
Alfieri, ki je orisal globok zgodovinski in politič-
ni pomen Pohoda na Rim. Govoril je tudi pre-
sednik društva von Tschammer und Osten ter
popisal začetek italijanskega in nemškega odpora
ter odpor drugih evropskih narodov proti libera-
lizmu in boljševizmu. Na koncu je pozval vse nav-
zoče, naj se dvignejo in vzklignejo Duceju ter fa-
šistični Italiji trikratni »Sieg Heil!«

Bukarešta, 28. okt. AS. Rumunske radijeke
postaje so snočni večer posvetile 20. letnici faš-
istovske vlade. Slavnostni govor je imel podtajnik
propagandnega ministertva Aleksander Marku.
Podal je pomen tega zgodovinskega datuma, popi-
sal Ducejeve borbe ter zatrdil, da bo ta praznik
Rima odselej vpisan v koledar rumunskih epomi-
skih svečanosti.

Madrid, 28. okt. AS. Tudi madridski tisk ee
spominja 20. letnice Pohoda na Rim ter osvetljuje
veliko konstruktivno delo fašizma. Fašizem pomeni
pot rešitve za evropske narode, ki so jih demo-
kratski režimi hujekali drug na drugega. Fašizem,
obnovitelj italijanske domovine, je dal zgled dru-
gim narodom, da so tudi obnovili svojo domovino
in uvedli socialno pravičnost ter se danes borijo z
orožjem proti staremu svetu za dosego plodovitega
miru. Mussolinijev genij je poživil antično ve-
ličino Rima, ki postaja spet duhovno središče vseh
narodov. Glasilo falange »Arriba« je danes izdalo

posebno dodatno izdajo, posvečeno Italiji in fa-
šizmu.

Budimpešta, 28. okt. AS. Madžarski tisk na
široko piše o današnji 20. letnici. Narodi, ki ee
danes bore proti boljševizmu, ee v prijateljskem
duhu udeležujejo proslave 20. letnice, kajti Pohod
na Rim je bil začetek velikega evropskega gibanja
proti boljševizmu.

Vsa Italija strnjena okoli Duceja

Milan, 28. oktobra AS. Pod naslovom »Mus-
solini« piše »Popolo d'Italia«, da v vojni, ki jo
sedaj bje Italija, oziroma na njen odločilni zna-
čaj ni polovičarska. »Popolo d'Italia« našteva,
kolikokrat je Mussolini rešil svetovni mir in da
je Duce, potem ko je izvedel velikanška dela v
natranjosti svoje države in dal italijanskemu
ljudstvu Imperij, sklical narode v Rim, da bi
se tamkaj na rimski razstavi pokazali najboljši
sadori svetovne civilizacije. Bogataši so takrat
sklenili, da ne bodo več dolgo pustili triumfirati
človeka, ki je zahteval revizijo versailleske po-
godbe. Nato navaja list Mussolinijevo besede o

Važna postojanka zavzeta

Nemško napredovanje pri Novorosijsku in pri Tuapseju — Vedno več Stalingrada v nemških rokah

Hitlerjev glavni stan, 28. oktobra s. Nem-
ško vrhovno poveljstvo objavlja:

Južnovzhodno od Novorosijska so
nemške čete po celodnevni borbi zavzele važno
sovrážno višinsko postojanko. Vzhodno od Tu-
apseja je bila močno utrjena in trdovratno
branjena sovrážna gorska postojanka v napadu
zavzeta. Istotam so bili vsi sovrážni protinapadi
odbiti. Letalstvo se je udeleževalo z napadi
proti sovrážnim postojankam ter proti pristani-
šču in mestu Tuapseju. Neka 6000 tonska
trgovska ladja je bila z bombami poškodovana.
Zapadno od Tereka so lastni napadi tudi
večraj dobro napredovali in je bil neki sovrážni
oddelek obkoljen.

V Stalingradu so nemške čete vzhodno
od tovarniške četrti prodrle do Volge in za-
vzele večji blok hiš. Letalstvo je z dobrim
učinkom napadalo sovrážnika. Južno od mesta
je pehota odbila krajevne napade sovrážnika.

Letalski napadi so povzročili sovrážniku velike
izgube na železniah in na Kaspiškem morju.
Enajst transportnih vlakov je bilo uničenih. Dve
trgovski ladji s skupno 1000 tonami sta bili potop-
ljeni, ena petrolejska in ena trgovska ladja pa za-
žigani ali poškodovani.

Ob Donu so rumunske čete z dobro podporo
lastnega letalstva vrgle sovrážnika nazaj.

Težki, toda uspešni obrambni boji na bojišču
El Alameinu se nadaljujejo. Zlasti v severnem
odseku so napadi in protinapadi privedli do ogor-
čenih bojev pehotnih in oklepnih sil, pri čemer je
važna višinska postojanka končno ostala v lastnih
rokah. Sovražnik je zopet izgubil 53 oklepnih vozil.
V srditih letalskih borbah so nemška in italijanska
lovka letala sestrelila 21 sovrážnih letal, eno pa
je bilo sestreljeno od protiletalskega topništva.

Pri napadih na zapadno francosko obalo
so bila večraj v letalskih borbah sestreljena tri
angleška letala.

Zvečer dne 25. oktobra je nekaj lahkih ang-
leških bombnikov pod zaščito vremenskih prilik na-
padlo severno nemško obalo. Civilno prebi-
valstvo je imelo nekaj izgub. Sicer so napadi pov-
zročili le malo škode na poslopih in imetju.

Radio London je sinoči objavil, da so Nemci
s posredovanjem Rdečega križa predložili pri Stal-
ingradu 4 dnevno premirje, da pa so se tozadevna
pogajanja razbila. Vrhovno poveljstvo nemške voj-
ske izjavlja, da je ta trditev ena običajnih laži ang-
leške vlade, ki hoče na ta način zasenčiti neiz-
ogibni zlom pri Stalingradu.

Šef argentinske komunistične stranke interniran

Buenos Aires, 28. okt. AS: Argentinska vlada
je zaukazala, naj se v Kordobi zapre in internira
šef komunistične stranke Rodolfo Ghioldi, direk-
tor lista »Lahorac«.

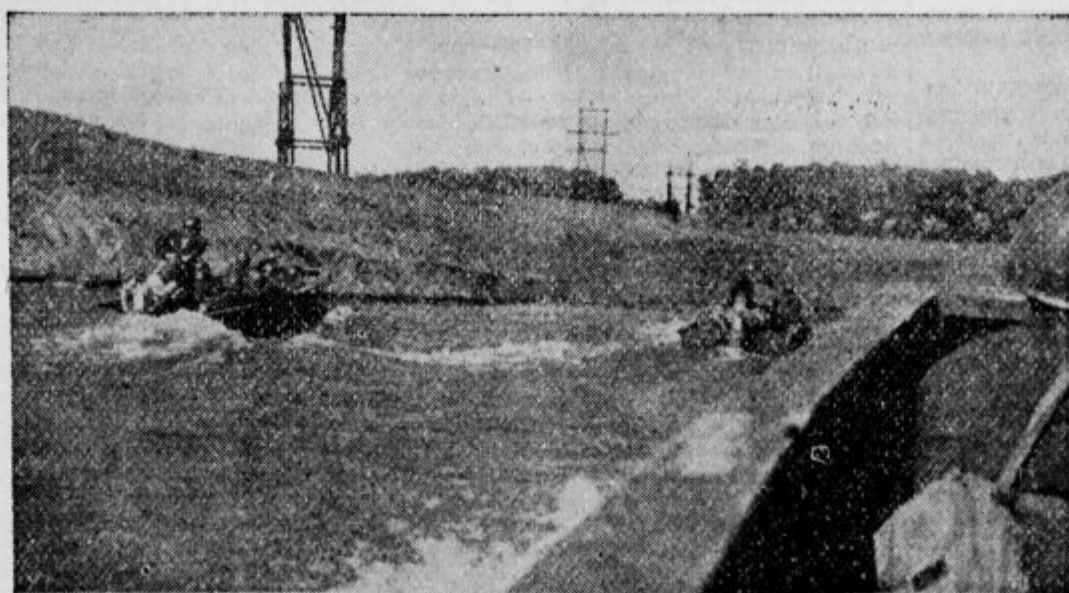
Pogovori s slovenskim ljudstvom:

Mesec oktober

Casnikar g. Alessandro Nicotera je imel
po radiu Ljubljana snoči naslednje predavanje:

Vedno bolj prihajamo do prepričanja, da prava
kriza slovenskega naroda — ki jo pozorno prouču-
jemo, ker zares iščemo dobrodelno zdravilno sred-
stvo — ni samo slučajna, kakor bi se to moglo
zdeti glavnim sramotcem, ampak je mnogo globlja
in bi jo tudi lahko dognali. Nujno je, da se otrese
neke razumske zaverovanosti, ker je to važnejše
od rešitve dnevnih vprašanj. Ko bo vojska končana,
se bo izkazalo, da je mnogo zakasnil tisti, ki si bo
še upal govoriti o demokraciji, liberalizmu in radi-
kalizmu in podobnem, sami obrazci, ki so že propa-
dli. O tem ne bo več razpravljati tisti, ki z jasnim
pogledom gleda v bodočnost.

Tudi Slovenci ee v Evropi, ki jo bo treba po-
polnoma obnoviti, ne bodo mogli zadovoljevati s
kakšnim gestom krajevne proizvodnje, ki je poleg
(Nadaljevanje na 2. strani.)

Oboroženi čolni italijanske armade v Rusiji patrolirajo vzdolž vodnega prekopa na vzhodnem bojišču.

Visoki komisar, Eksc. Robotti in nemški konzul so se poklonili pred spominskim kamnom padlih fašistov ob priliki 20 letnice Pohoda na Rim

Tiskovni urad Zveze Fašijev javlja:

Včeraj so se ob priliki 20 letnice Revolucije Črnih Strajev napotili Ekscelencija Visoki komisar, Ekscelencija Robotti s častniki posadke ter nemški konzul v Dom fašijev, da položijo vence in se poklonijo pred spominskim kamnom padlih fašistov.

Ob 9 je prišel na sedež Federacije spremiljan z godbo divizije »Alpskih lovcev« Ekscelencija Robotti, poveljnik Armadnega zbora s častniki posadke in četo, sestavljeno iz vseh rodov orožja nastanjenih v Ljubljani.

Poveljnik Armadnega zbora je v spremstvu svojega glavnega stana položil vence na podstavek kamna, dočim so častniki, častna četa in oboroženi odred fašistov izvršili vojaški pozdrav. Ob koncu vzvsnega obreda je Ekscelencija Robotti, preden je zapustil sedež Zveze izrekel Zveznemu tajniku svoje zadovoljstvo in zadovoljstvo častnikov posadke Črnim Strajcem v Ljubljani.

Ob 10. je prišel na sedež Zveze bojovniških Fašijev Visoki komisar, da prinese svoj in svojih sodelavcev pozdrav Zveznemu tajniku. Zvezni tajnik je pričakoval Ekscelencijo Grazioli pred vzhodom v poslopje Zveze Fašija skupaj z zaupnico Pokrajinskega ženskega Fašija in s podtajnikom s konzulom obmejne milice B. Padova, z direktorjem »Prima linea« s tajnikom Fašija v Ljubljani in z drugimi fašističnimi hierarhi.

Pred spominskim kamnom, v katerega so vklesana imena Črnih Strajev žrtve, ki so padle zaradi komunističnega sovraštva so se ob straneh postavili v častno četo mladi Fašisti s praporom Ljubljanskega Fašija in oddelek skvadristov v orožju. Visoki komisar, ki ga je spremljal Zvezni tajnik, je obšel postrojene oddele in nato stopil pred spominski kamen padlih, ki ga je pozdravil z rimskim pozdravom.

Ekscelencija Grazioli, ki so ga med obiskom spremljali viceprefekt David in šef kabineta Bisia, je odšel nato v urad Zveznega tajnika. Tu je Ekscelencija Grazioli potem, ko je pozval navzoče k vzkluku Kralju in Cesarju in Duceju, z vznesenimi in ognjevitimi besedami izrekel predstavniku Stranke svoj pozdrav, pozdrav predstavnika oblasti in vseh svojih sodelavcev in je nato govoril o duhu sodelovanja, ki preveva vsakdanje delo slehernega, poudaril, da so sile vsakega Italijana, ki ima čast, da služi na tej zemlji, vse usmerjene proti nemu samemu cilju, namreč: poslušati Duceja in delati za dobro Italije. Dr. Orlandini je potem, ko se je zahvalil Visokemu komisarju, da se je izvolil ustanoviti v hiši Fašijev, izrekel besede najgloblje priznanja za sodelovanje, ki ga je ob vsaki priložnosti omogočil Ekscelencija Grazioli Stranki, poudarjajoč, da so vsi fašisti, bivajoči v Ljubljani, s svojim sodelovanjem v Zvezi pokazali najbolj vzvišeni duh tovarštva in požrtvovalnosti. V znak prične hvalječnosti je Zvezni tajnik izrekel Visokemu komisarju častno legitimacijo urednika »Prima linea«, borbenega in živahnega tednika Zveze. Visoki komisar se je zahvalil Zveznemu tajniku za ta izraz tovarštva kakor tudi njegovemu sodelavcu uredniku dr. Pietroantoniju, direktorju tednika, in pozval navzoče, naj povzdignejo svojo misel Kralju in Cesarju in Duceju.

Ekscelencija Grazioli je nato v spremstvu Zveznega Tajnika in Podtajnika Capurea, Podtajnika Scarnicija in drugih hierarhov posetil sedež Zveze ter se razgovarjal zlasti v bojovniškem uradu, v uredništvu Prima linea in v drugih uradih, kjer se je imel priliko prepričati o vneni, ki preveva vse, ki neposredno delujejo na življenju Stranke v tem važnem odseku. Med posetom se je Visoki komisar ustavil in govoril z načelniki uradov in njihovimi sodelavci. S posebnim zanimanjem se je Ekscelencija Grazioli pomudil v prostorih Zenskega Fašija, kjer ga je tovarišica De Vecchijeva tovaršisko pozdravila ter zagotovila njega in Zveznega Tajnika trdne volje za delo, ki preveva vse tovariše, bivajoče v novi pokrajini.

Visoki komisar je izrazil gospod De Vecchijevi svojo toplo zahvalo za izvršeno delo. Visoki hierarh je nato posetil tudi delavnico Zenskega fašija, kjer so bile zbrane množične gospodje, ki skrbijo za dobrodelnost v korist bojevnikov. Ekscelencija Grazioli se je zanimal za delo, izvršeno v upoštevanja vrednem obsegu, za posle, ki se pripravljajo in ko je povprašal po raznih panogah delavnosti, ki jo vrše gospodje v radovoljnem sodelovanju, je določil 25.000 lir za nakup potrebnega materiala, da bi se sijajno delo, ki ga tovarišice vsak dan ureničujejo, še bolj ojačilo.

Popoldne se je Visoki komisar napotil v vojaško bolnišnico, da je na ta slavnostni dan izrekel svoj pozdrav ranjenecem in bolnikom ter da jim je zagotovil, da je domovina ob vsaki priliki blizu tistim, ki so trpeli in dali svojo kri žanj.

Med posetom je Visokega komisarja spremljala njegova gospa soproga. Sprejet od ravnateljice bolnišnice in od častnikov zdravnikov raz-

nih oddelkov sta Ekse, Grazioli in gospa soproga obšla vse dvorane, se ustavljala pri posteljah ranjenecov in bolnikov ter s tovariško ljubeznivostjo izpraševala po njihovem zdravju, kako se jim čutilo rane, o njihovih družinah in o njihovih potrebah. Visokega komisarja je pri vsaki postelji sprejel hvalno smehljaj ranjenecov in bolnikov, ki so z besedo in gesto kazali svoje zadovoljstvo, ki so ga čutili za zanimanje predstavnika fašistične vlade. Dokler se je vršil obisk, je gospa Graziolijeva s pomočjo gospe Rdečega križa in častnikov zdravnikov razdeljevala darove in nagrade, ki jih je v Ducejevem imenu določil Visoki komisar za bolnišnico.

Isto popoldne so po nalogu Eke, Graziolija posetili komisarji okrajnih glavarstev poljske bolnišnice ter prinesli ranjenecem in bolnikom darove in nagrade v imenu Ducejevem. Pri tem so jim izrazili popolno hvalnost naroda za težke žrtve in za vrline dokazane v boju.

V teku popoldneva je Visoki komisar pokoravajoč se Ducejevi zapovedi, naj gre narodu naproti posetil zastavljalnico, otroško bolnišnico ter osrednji urad za zimsko pomoč. Povsod se je toplo zanimal za potrebe ljudstva ter za potrebe organizacije, ki jih je posetil. O teh posetih bomo obširneje poročali jutri.

Proslava 20 letnice pohoda na Rim v Nemški Akademiji v Ljubljani

Ljubljana, 28. oktobra.

Lektorat Nemške akademije v Ljubljani je v torek 27. t. m. proslavil dvajsetletnico Pohoda na Rim s posebnim predavanjem v srebrni dvorani hotela Union. Točno ob šestih so se zbrali člani lektorata ter gostje v srebrni dvorani, ko so prireditev počastili s svojim prihodom tudi Eksc. Visoki komisar Emilio Grazioli, Eksc. general Robotti, Zvezni tajnik, ljubljanski župan general L. Rupnik, general Lubrano, predsednik razmetitvene komisije med Italijo in Nemčijo, viceprefekt dr. David, z njimi pa številni predstavniki kulturnih ustanov in oblasti. Visoke goste je pozdravil vodja lektorata g. dr. Drüner, ki je potem, ko je poudaril duhovni pomen Pohoda na Rim, dal besedo g. D. Mantuaniju. Predavatelj je govoril poslušalcem o fašizmu ne kot sistemu, temveč kot o večni mladostni gibanju, kot svetovnem nazoru, ki se je prvo postavilo po robu komunistični ureditvi sveta, proti plutokraciji in izrabljanju človeka v kapitalizmu ter proti izkvarjenemu demokratizmu, ki se je sprevrglo v izrabljanje človeka. Fašizem pa je postavil človeka v središče ter podredil njemu vse drugo življenje. Nazor je prikazal soc. razmere v svetu pred fašistično revolucijo ter nato zmago fašizma, novega, mladega nazora ter njegove velike kulturne in socialne pridobitve, ki so pridobitve za ves svet in vse človeštvo. Namesto izgradnje sindikatov, ki bi služili za razredno borbo, je Duceju uspelo zgraditi sindikate, ki združijo vse sloje med seboj. Dal je dostojanstvo človeku ter njegovemu delu ter razgibal v umirajočo Evropo novega oživljajočega duha. Govoril je o medsebojni povezavi fašistične in narodnosocialistične revolucije v Italiji ter skupnih nastopih v novi vojski, ki je revolucija nove Evrope za novo ureditev sveta. Z vero v zmago in Ducejevim vzklikom: Vincerai je zaključil proslavo velikega jubileja, dogodka s katerim je borba za nov pravičnejši red nastopila prvo pot v svetovni zmagi. — Tako je Nemška akademija v Ljubljani proslavila na predvečer jubilejnega dne ob udeležbi najvišjih predstavnikov oblasti veličastno obletnico prevzema oblasti po fašizmu v Italiji.

Ob 10.30 je prišel v Dom Fašijev nemški konzul v spremstvu svojih najbližjih sodelavcev. Predstavniki Nemčije je položil na podstavek kamna, ki spominja na žrtve tovarišev, padlih od komunistične roke, vence iz lovorja v imenu zavezniškega in prijateljskega naroda. Nato se je nemški konzul v uradu Zveznega tajnika podrobno zanimal za organizacijo Stranke v tej pokrajini s posebnim ozirom na vprašanja mladinske vzgoje.

Preden so odšli iz Doma Fašijev so nemški tovariši izrazili Zveznemu tajniku svoje zadovoljstvo nad delom in uspehom, ki jih je Stranka dosegla v tej novi italijanski pokrajini.

Popoldne je Zvezni tajnik vrnil poset oblastem, ki so dopolnile obiskale Zvezo Fašijev. Ekscelencija Robottiju, poveljniku XI. Armijekega zbora je Zvezni tajnik ob tej priliki izročil častno legitimacijo urednika lista »Prima linea«.

Tudi popoldne so se Zvezni tajnik in člani direktorija zveze ter Fašija napotili k četam, da so vrtilom tovarišem v živo-zelenem prinesli pozdrav in darove Stranke.

Zvezni tajnik izročal uredniško legitimacijo tovarišem lista »Prima linea«

Včeraj je Zvezni tajnik izročal priznalo izkaznico direktorju in uredniku fašističnega tednika »Prima linea«. Pri tem je Zvezni tajnik tovarišem urednikom izrekel besede ope obojale odobravaljo njihovo dosedanje delovanje. Direktor lista je odgovoril zahvaljujoč se in izražujoč svojo in svojih sodelavcev voljo za vztrajno in uspešno delo v Stranki za doseg najvišjih idealov fašistične Revolucije.

(Nadaljevanje s 1. strani)

tega še napihnjena z namišljeno vseučiliško kulturo. Zato bo treba pogledati onstran takozvanih meja in se ozreti za idejo ali sistemom, ki bo skladnejši s političnim tokom.

Ta potreba, ki se je podzvestno megleno čutila, je bila mogoče tudi vir mladostnega gibanja, ki je na nesrečo začelo na kriva pola in se zateklo v podtalno miselnost, to pa preprosto iz razloga odlašanja, ki smo ga zgoraj navedli. Menimo, da ti mladeniči niso bili obveščeni o tem, da je civilizirana Evropa že premagala komunistično miselnost. Če bi ta načela še imela verjetnost, da bi se mogla preizkusiti mogoče se pri Kalmukih ali pri še manj vrednih narodih, to prav nič ne spremeni tega vprašanja.

Vsakdo pa, ki ne živi v daljnem ameriškem zahodu, ali v Sibiriji, ali na Tibetu, mora vedeti, da je bil »rdeči oktober« v letu 1917. in da je nekaj let nato, in sicer točno pet let bil še en oktober, ki se je rodil iz ideološkega nasprotja proti prvemu. Proti načelom in delu oktobra, ki je ves pobarvan s krvjo, ne samo zaradi tega, ker je bil zločin proglašen za bistveni temelj revolucije, ampak tudi zaradi tega, ker so na socialno vprašanje gledali enostransko in samo v zvezi z nagibi mračnega značaja, je latinski genij dvignil oktober vstajenja in življenja, ki je človeku vrnil naravne pravice, Evropo pa zasidral v rešitvi.

Mislimo, da Rusija nikakor ne bi mogla stari in modri Evropi nuditi ideje, ki je vredna tega imena, vendar pa se je bati preseenečenja, in sicer zaradi tega, ker ni bilo mogoče s te stare zemlje izločiti nevednosti in zločinstva, ki se je razlilo tja do obrežja Adriatika.

V teh pokrajinah so še taki, ki mislijo, da bi Rusija, ta ogromen velikan, mogla z enim korakom stopiti na čelo sveta in preskočiti neizmerno razdobje stoletij, ki je Rusijo vedno držalo daleč proč od zahoda.

Ko so se v Italiji rodile komune, slavne ustanove predhodnice modernega veka, je Rusija v Kijevu šele prejela krst krštanstva. Ko je naš narod napovedoval zlato dobo renesanse, je Rusija stopala pod jarmom Mongolov. Ko so naši mornarji odkrivali nove dele sveta, je Rusija pošiljala prve kozake naseljene v Sibirijo. Na ideje iz leta 1789. je Rusija odgovarjala s predlogom o ustanovitvi svete aliance.

Dejansko lahko zgodovina osvetli tiste, ki imajo dar razuma. Ljenujeve ideje, ki so izšle iz temelja široke demokracije, pa četudi klasičistične, so se kakor je bilo nujno, zložile na najbolj surovo in odvratno obliko »teokracije«.

Danes nečemo v desetih minutah razrešiti komunističnih teorij in tudi ni naš namen odpreti stolice za primerjalno zgodovino, kakor bi to moglo v Sloveniji bilo potrebno.

Hočemo samo opozoriti, da je o Rusiji in boljševizmu na razpolago dovolj poročil, da spoznamo eno in drugo, kakor je to potrebno, ker se nam zdi, da je vse to izločeno iz ozračja, v katerem živimo in se nam tudi zdi, da je vse to razpršeno v neizmerna obzorja planetov.

Fašistični nauk se je z zmago revolucije Črnih strajev dvignil iz sredine neurejenega kupa namenov in političnih načrtov, ki so tlačili narode pred letom 1922. in je postavila temelje za sodobna vprašanja na podlagi obsega ravnotežja.

V oktobru pred dvajsetimi leti je fašistična revolucija razglasila najmodrejšo besedo o socialni pravičnosti, katero so si narodi po vojni mogli zastaviti za cilj. Medtem ko je boljševizem skušal prodreti z zastavo samo enega razreda na delu, je fašizem proglasil enakost razredov v razmerju z državo. Razredno gospodarstvo se je postavilo na najnižjo stopnjo skupnosti, ko je uvedlo občestveno budo, korporativno gospodarstvo pa predvideva sodelovanje med kapitalom in delom in z lastnimi očmi lahko opazujemo postopni duhovni, kulturni in socialni dvig delovnega ljudstva vzporedno z vedno večjim razvojem narodnega gospodarstva in na vseh drugih področjih. Boljševizem znižuje, fašizem pa dviga vrednote. Moskovska kača se grize v lastni rep in ne more izven začaranega kroga obljub o blagostanju, medtem ko vsak dan izreka smrtno obsodbo, rimski orli pa se dvigajo pod imperialno nebo, ožarjeni z resno delavnostjo, slogo in brezprimerno narodno vzajemnostjo.

Mudimo se pri teh primerah, dasi se ne bi bilo treba ustavljati pri takih navedbah. V Italiji smo zapustili polje polemik že pred dvajsetimi leti. Zmagoviti pohod na Rim je bil dejanski prehod od negativne dobe antimarksističnega razpravljanja v pozitivno dobo fašistične obnove. Ob dvajsetletnici nam zato ne more priti na misel smešna domneva, da bi obnovili vso pot nazaj.

Za nas so načela komunizma pokopana na polju doktrine, sedaj pa bodo ta načela dejansko pokopala oborožene sile Osi pod razvalinami apokaliptičnih ruševin, ki jih je odredil »politruk«.

Kdor hoče predvideti politični okvir bodoče Evrope in se hoče nanj duhovno pripraviti, gotovo ne bo šel iskati razsvetljenja med gizdave trote na grobove, ampak se bo mora! zaupati modernejšim miselnim tokovom, in sicer tokovom, ki jih je sprožilo revolucionarno gibanje v oktobru 1922.

Slovenecem je na razpolago lepa prilika za to pripravo.

Naročajte in čitajte »SLOVENCA«

Sanje in resnica

Znanilec miru in zagovornik mednarodnega sodelovanja menijo, da se je v letu 1899 začela nova doba v zgodovini človeštva, ker se je v tem letu meseca maja sešla prva mirovna konferenca v Haagu. Radi izjavljajo, da je bila ta konferenca »zarodek parlamenta vsega človeštva«. Pa so še govorili: »Sanje prerokov in hvalnice pesnikov so se tokrat prvič začele delno uresničevati.«

Za zgodovinarja evropske diplomacije ni težko spraviti to konferenco v pravi okvir. V zadnjih letih 19. stoletja je Evropo pretresalo več kriz: velika kriza zaradi spopada pri Fachodi (francoska odprava pod vodstvom stolnika Marchanda je prodrla iz notranjosti Afrike do Fachode v egiptskem Sudanu, hotela predreti naprej do Rdečega morja in tako preprečiti angleški razmah iz Egipta proti jugu, to je, Francozi so presekali bodočo angleško zvezo od Egipta do Capetowna — toda Kitchener je francosko odpravo prestregel in jo pognal nazaj), med Španijo in Združenimi državami je bilo prišlo do vojne, na Kitajskem so evropske velesile tekmovalle med seboj in Anglija se je zapletla v vojno z Burij v Južni Afriki. Vsekaror je bilo razpoloženje v Evropi zelo bojovito in kdor je v takih razmerah govoril o razorožitvi in miru, je bil pač velik hinavec. Kako je tedaj mogoče spraviti v sklad mirovno konferenco v Haagu s prekipevajočim imperializmom, ki je tedaj zajel vse evropske vodilne drave.

Danes je na srečo zbranega že dovolj gradiva, ki pojasnjuje politično ozadje te konference. Začetki te konference so v gibanju, ki se je v zadnjem desetletju ponekod razvijalo v prid miru in za razorožitev. V Angliji in v Ameriki so že imeli velike propagandne prireditve v ta namen, tako zvane »križarske vojne za mir«. Te križarske vojne so se začele v sredini 19. stoletja in so bile pač

primeren izraz človeških idej, ki so tedaj navduševale del svetovnega javnega mnenja. V viharji dobi od leta 1870—1890 se je mnogo manj govorilo o miru, toda ravno v tem času se je začelo izredno veliko oboroževanje nekaterih držav in to je seveda moralo obnoviti gibanje za mir in njegove pogoje. Pristaši tega gibanja so žigosali grozote vojne, poleg tega pa so upravičeno opozarjali na dejstvo, da bodo izredni načrti za oboroževanje zavrlj gibanje v prid socialni obnovi in socialnim reformam. Ko je bila v letu 1889 ustanovljena mednarodna parlamentarna zveza, se je dvigalo še več glasov v prid miru, strokovnjaki pa so zahtevali, da naj se razširi načelo o mednarodnem razsodišču. Lahko se reče, da se je moderno mirovno gibanje začelo ob tem času.

Če pomislimo na to, da je oboroževanje terjalo ogromna finančna sredstva, pač ni nič čudnega, da so evropski državniki prisluhnili na gesla tega mirovnega gibanja. Celo lord Salisbury, ki je bil zelo trezen mož, se je nekaj časa navduševal za to gibanje. Lord Salisbury pa je bil pozitivno usmerjen politik in je sovražil privide. V letu 1888 si je dal izdelati posebno spomenico in ob raznih prilikah je v svojih javnih govorih kot angleški predsednik vlade opozarjal Evropo na nevarnost čezmernega oboroževanja. Lord Rosebery, ki je pozneje v imenu liberalne stranke prevzel oblast v Angliji, se je hvalil, da v tem vprašanju popolnoma zagovarja nazore svojega predhodnika. V aprilu 1894. se je v Londonu sešel kongres vseh svobodnih cerkva, ki je sprejel spomenico, v kateri je pozval vlado, da naj to važno vprašanje predloži v proučevanje vsem evropskim velesilam. Mnogo vodilnih osebnosti iz verskih ustanov in mnogo članov delavskih organizacij je podpisalo to spomenico, podpisalo pa jo je tudi 80 članov angleškega parlamenta. Ko so spomenico predložili lordu Roseberyju, predsedniku vlade, je bilo na njej nič manj kot 35.000 podpisov.

Rosebery se je za stvar resno zavezal in se je začel takoj pogajati z ruskim veleposlanikom baronom de Staalom. Predlagal mu je, da naj car Aleksander, ki je najmočnejši pokrovitelj miru v

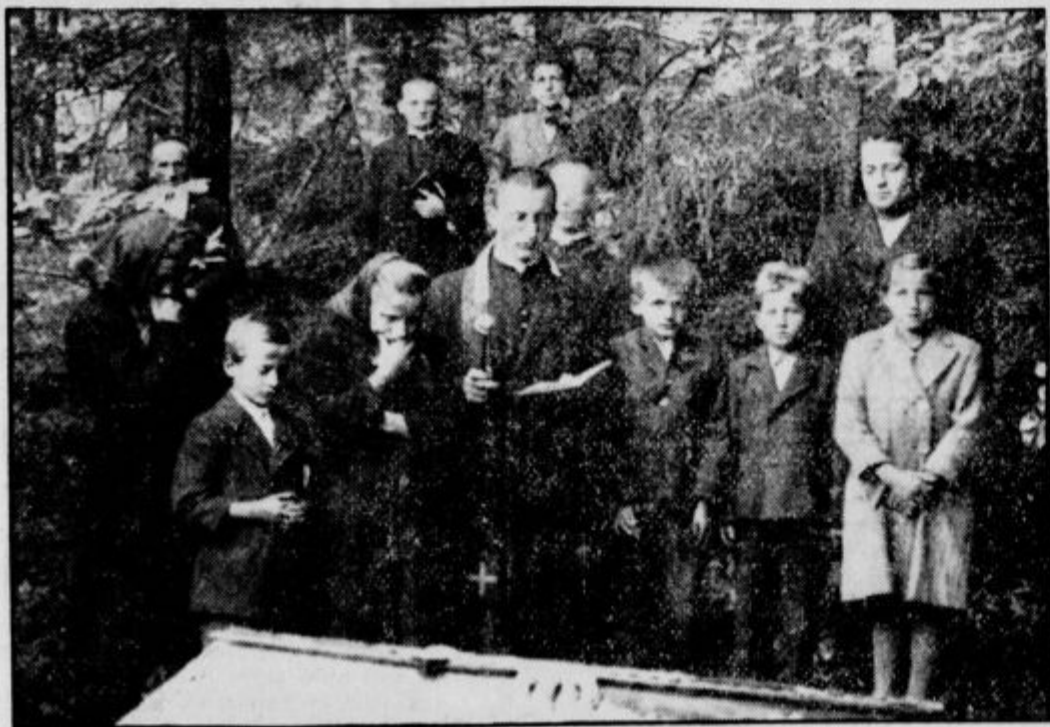
Evropi, skliče mednarodno konferenco, ki bi razpravljala o glavnih načelih miru in o omejitvi oboroževanja. Rekel mu je, da je angleška vojska premajhna, da bi mogel angleški državnik v tem oziru dovolj odločno govoriti. Ni znano, kakšen je bil odgovor ruske vlade, toda ruski car Aleksander III. je k poročilu pripisal opombe, ki pojasnjujejo njegovo naziranje. Ruski car je v teh opombah poudaril, da se mu zdi ta angleški predlog smešen. Sumnitič je, da ima lord Rosebery kakšne druge namene, zlasti pa, da hoče ovirati zavezništvo med Francijo in Rusijo, ki se je ravno začelo utrjevati. Pripisal je: »Samo Anglija bi imela koristi od take konference, ker ima zelo majhno armado, brodovje pa ima takšno, da ne bi nikdar dopustila, da bi kdo terjal omejitve angleškega oboroževanja na morju.«

Na pomlad 1898. so ruski uradni krogi zopet začeli razglabljati o omejitvi oboroževanja. Dne 13. marca je vojni minister general Kuropatkin bil pri carju in nato pisal zunanjemu ministru grofu Muravjevu pismo, v katerem opozarja na uvedbo lahkega poljskega brzostrelnega topništva v nemško vojsko (Francozi so svoje 75 mm topništvo uvedli že v letu 1896). Kuropatkin je podčrtal, da lahko novi nemški topovi oddajo šest strelcev na minuto, ruski topovi pa so zamogli oddati samo en strel na minuto. To dokazuje, kako je tekma v oboroževanju dosegla fantastično višino, ta tekma pa se more zaključiti samo z izbruhom noven vojne ali pa s sporazumom o omejitvi oboroževanja. Kuropatkin pravi v svojem pismu dalje, da se mu zdi, da je prišel ugoden trenutek, da bi se ruska vlada o tem začela pogajati z avstrijsko vlado, ker je tudi Avstrija imela premalo finančnih sredstev na razpolago, da bi mogla vzdržati korak v tekmi z drugimi državami. Obe državi bi namreč morali uvesti novo vrsto orožja in bi zanj morali izdati 250 milijonov lir, v nekaj letih pa bi to orožje zaradi novih iznajdb zopet postalo zastarano. Zato je predlagal sporazum z Avstrijo, ki bi določal, da se Avstrija in Rusija obvezujeta, da za dobo deset let ne bosta uvajali novega brzostrelnega orožja. (Dalje.)

¹ Iz knjige: Langer, La Diplomazia dell'Imperialismo. Edizione ISPI — Milano 1942.

Pretrsljiv pogreb žrtve komunističnega zločina

Truplo pok. Zupančiča iz Stranske vasi je vaša straža našla

Ob krsti Antona Zupančiča iz Stranske vasi pri Stični, katerega truplo so v sredo, 21. t. m. dopoldne odkopali sredi gozda pod vznožjem Polzevega. Na levi pokojnikova hčerka Francka, ob njej sin Tone, zraven njega hčerka Angela, ob menihovi levici sin Franček, poleg njega pa sinko in hčerka pokojnikovega brata, ki stoja za njima na desni.

Stična, 26. oktobra.

Dne 21. oktobra ob zgodnjih jutranjih urah je vaša straža v Spodnji dragi odkrila grob pok. Antona Zupančiča, p. d. Korošca, posestnika iz Stranske vasi pri Stični, ki so ga komunistični krvniki 3. junija ugrabili in ga v hosti, komaj 10 minut od doma, na zverinski način zaklali. Po prihodu je dokazano, da so komunistični partizani Zupančiča ubili samo zaradi tega, ker je bil globoko veren in ni hotel odstopiti od svojega verskega prepričanja.

Pogreb rajnega Zupančiča je bil izredno lep in slovesen. Ob njegovi krsti je korakala častna četa vaških stražarjev, za krsto pa se je uvrstila množica občanov, ki so rajnega spoštovali kot moža značaja, moža poštenjaka, kakršnih je malo rodila slovenska mati. Nad

Ljubljančani! - Pomagajte pri zasledovanju zločincev! To je vaša narodna in človečanska dolžnost!

Delo Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani

V nedeljo, dne 25. oktobra se je nadaljeval tečaj za odbornike sindikatov, ki ga prireja oddelek industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani.

Uvodoma je strokovni svetovalec Zveze gospod Cinzio Dal Pra govoril o nalogah odborov in o kolektivnih delovnih pogodbah. Pri tem je zlasti poudaril, da morajo voditelji sindikatov živeti med delavstvom v polni zavesti, da vsrsko socialno funkcijo z visokim humanitarnim in podpornim pomenom; govorci o zakonitih določbah, ki urejajo sklepanje kolektivnih delovnih pogodb, je poudaril aktivno vlogo, ki jo italijanska zakonodaja daje delavstvu.

Zatem je tajnik Pokrajinskega sindikata delojemalcev papirniške in tiskarske stroke govoril načelno o funkcijah tajnikov sindikatov in o delovnih.

Temu predavanju je sledil referat tajnika oddelka industrijskih delojemalcev o tehnični strani poslovanja tajnikov.

Predsednik oddelka je nato zaključil tečaj s ponovnim pozivom prisotnim odbornikom sindikatov, da še bolj poglobijo svoje dosedanje delo na socialnem polju.

Kdor širi komunistične laži, podpira komunizem in z njim sodeluje.

KULTURNI OBZORNİK

Berdjajev in krščanstvo

Dr. Janez Vodopivec, Krščanstvo in Cerkev pri N. Berdjajevu. Inauguralna disertacija. Ljubljana, 1942. Str. 67.

Iz šole prof. Griveca je izšla zopet nova disertacija, ki bo zanimala tudi neboslovce. To pot je njegov učenec dr. Janez Vodopivec segel na področje, ki pomeni — poleg staroslovenske književnosti — drugo polje udejstvovanja prof. dr. Griveca, namreč k poznavanju pravoslavja ter k ruski filozofiji. Prof. Grivec je pisal svoj čas zelo mnogo o problemih pravoslavja, o ruskih pisateljih filozofih, zlasti Dostojevskem in Solovjevu; saj je svojo prvo pot kot abiturient začel z ruskim romanom in ruskim misticizmom. Sedaj je podobna zanimanja vzbudil v svojem učencu Janezu Vodopivcu, ki si je za doktorsko tezo izbral modernega ruskega filozofa Berdjajeva ter njegovo razmerje do krščanstva in Cerkev.

Poleg Merežkovskega je izmed novodobnih ruskih piscev ravno Nikolaj Berdjajev vzbudil največje zanimanje moderne inteligence. Njegova filozofska in teološka delavnost je sila obširna: okrog dvajset samostojnih književnih del in še dolga vrsta člankov in esejev, ki se redno prevajajo v vse evropske jezike. Odlikuje ga izredno elikovit in razgiban jezik in slog, ki je včasih celo v škodo miselni preciznosti, kakor je sam tožil (str. 11).

Po svoji miselnosti je Berdjajev res svojevrsten lik v modernem svetu. V njem se je čudno združila nepregledna širina in nepreračunljiva globina vzhodne ruske duše z vso prefinjenostjo zapadne kulture. Zaprta je bila Berdjajeva z veseljem, ker mu prinaša nekaj novega, kakor evez diš z vzhoda, toda vzhodni človek ga nikakor ne bo priznal za svojega, ker bo v njem videl in čutil zapadni duhovni svet. Težko je Berdjajeva zadovoljivo opredeliti, kakor je tudi težko opredeliti njegove modroslovne in bogoslovne nauke. Zato ni čudno, da do zadnjega časa sploh nismo imeli o njem niti ene sistematično kritične raz-

odprtim grobom mu je cerkveni pevski zbor zapel več v srce segajočih nagrobnic, g. pater Alberik pa je rajnkemu v slovo spregovoril nekaj lepih besed, ki so izzvenele v gorečo že-

Mihael Peternel — polihistorik in politehnik

Ime Mihael Peternel je bilo nedavno večkrat v javnosti omenjeno. Najprej v zvezi z 90letnico obstoja ljubljanske realke odnosno sedaj l. državne realne gimnazije v Vegovi ulici in o vprašanju Peternelove ulice. Kdo je bil Peternel? Mož odličnih znanstveno praktičnih sposobnosti, matematik, fizik, kmetijski praktik, pedagog in tudi prvi mož, ki je poleg temeljne slovenske matematične in fizikalne terminologije. Bil je prvi ravnatelj ljubljanske realke!

Najprej kratko o razvoju realke! Že v prvih letih 18. stoletja se je pričelo v Nemčiji gibanje, da se ustanavljajo zavodi, ki naj posvečajo večjo pozornost realnim vedam, ki naj vzgajajo mladino za praktične poklice na polju tehnike. Nastal je tip realke. Tako je že leta 1778. ustanovil slikar in učitelj risanja Andrej Herlein c. kr. risarsko šolo, ki je bila nastanjena v starodavnem licejskem poslopju na Vodnikovem trgu, katero poslopje so popolnoma podrli leta 1902, torej pred 40 leti. Poznejša leta je vedno bolj in bolj postalo aktualno vprašanje ustanovitve realne šole. Ministerialni odlok od 12. julija 1852 je odredil ustanovitev realke v Ljubljani, sprva z nižjimi razredi, toda mestna občina je bila obvezana vzdrževati ta zavod. Takratne finance občine pa so bile šibke. Knezoškof Wolf se je potegnil za zavod in dosegel, da so bili prvi razredi nastanjeni v licejskem poslopju v traktu proti Ljubljani. Tam je bila tudi že pripravljena risalnica, kjer je poznejša leta poučeval risanje tudi pok. slikar Franke.

Zavod je bil tu? Vprašanje je bilo: Kdo naj postane ravnatelj in vodja zavoda? Šolski svetnik in nadzornik dr. Fran Močnik, sam dober matematik, se je spomnil na svojega šolca, duhovnika Mihaela Peternela, s katerim sta skupaj po prizadevanju profesorja matematike Schulza na gimnaziji pregledovala in kontrolirala od slednjega izdano tabelo Vegovih logaritmov in s katerim sta bila asistenta pri prof. Kerniku. Takratni vodilni kaplan Mihael Peternel je bil res imenovan za ravnatelja realke in se je takoj preselil iz gorenjskih Vodic v Ljubljano.

Novi ravnatelj je 1. septembra prisegel in dne 4. oktobra 1852 je bila realka, sprva s tremi razredi izročena svojem namenu s primerno šolsko svečanostjo. Ravnatelj Mihael Peternel je bil v resnici prvi mož in genialen človek. To lahko pomenimo tudi iz njegovega, za to svečanost določenega in še ohranjenega govora. Peternel je bil dober stilist in je popolnoma obvladal nemščino. V prisotnosti deželnega predsednika grofa Chorin-

prave. Kar je bilo, so bili le rahli poizkusi kritike, premmogi so pa sploh nekritično podlegli močnemu vplivu Berdjajevske literarne osebnosti. Neko nemško delo (Koepgen, Die Gnosis des Christentums), ki je za to smer značilno in ga dr. Vodopivec večkrat navaja in zavrača, je celo prišlo na indeks cerkveno prepovedanih knjig. Še večkrat pa se je zgodilo, da je ta in oni, ki je bral le poedino delo Berdjajeva in ni poznal celotne miselnosti in sistema, mislil, da uživa klena in čista zrna resnice, ko je pa bilo v resnici marsikaj enetljivega vmes. Prav tu je zastavil svoje delo dr. Vodopivec in podal prvo sistematično kritiko berdjajevskih nazorov o krščanstvu in Cerkvii s stališča pozitivnega in katoliškega krščanstva. V treh razdelkih razlakuje najprej Berdjajevske nazore o veri na splošno, nato o vsebini in poslanstvu krščanstva in končno o krščanski cerkvi. Razpravljanje je povsed dvodelno: ekspozicija, prikaz Berdjajevljeve nauka in nato kritika. Naši inteligenci bo delo dobrodošlo vodnik ob čitanju tega zanimivega, a težko umljivega pisca.

Berdjajev se namreč izdaja za pravega in pristnega krščanskega misleca, v kritični obravnavi se pa nasprotno pokaže, da je Berdjajev popolnoma v subjektivističnem in modernističnem smislu izprevrgel najosnovnejše krščanske pojme. Zato enako nasprotuje tako pravoslavni kot katoliški teologiji; tu se izsledki našega avtorja ujemajo s sodbo znanega češkega strokovnjaka za vzhodno vprašanje, jezuita Th. Späčila. Glede vere namreč Berdjajev preveč podcenjuje razum, prezira milost in ne priznava nikakih trdnost ustaljenih dogem.

Dalje se Berdjajev zelo temno izraža o Bogu in stvarjenju, kakor da bi Bog ostal v nesrečni samoti, ko bi si ne bil ustvaril človeka, po katerem strastno hrepeni od večnosti. Iz tega pa sledi važno dognanje, ki ga avtor na široko podpre z dokazi, da namreč Berdjajev ne pošna in ne prizna nadnarave v pravem krščanskem smislu.

Zlasti pa Berdjajev pretirava človekovo svobodo, češ da svoboda sploh nima nobenih mej in da je vsaka človeška dejavnost, ki je porojena iz svobode, sama po sebi sveta, četudi je po objektivnem gledanju zla in kriva. Vsak genij je tudi svetnik, pravi Berdjajev, in vsako človeško ustvarjanje

skega, profesorjev in učencev je med drugim naglasil Peternel v govoru: »Že tri leta buče skozi deželo parni vozovi in jo brzojavne žice preprežajo, toda tuje moči jih morajo voditi, le tuja inteligencija more z njimi upravljati. Mi hočemo drugače! Tu v teh sobah naj se naša mladina uči prirodne sile s silo duha voditi in obvladovati in z njimi gospodariti.«

Mihael Peternel je bil ravnatelj tega nižjega zavoda skozi štiri leta, nato pa je še na zavodu poučeval kot profesor matematike in fizike. Prvo leto se je vpisalo razmeroma mnogo učencev, kar kaže, da je takrat vladalo veliko zanimanje za praktične in realne vede. V treh razredih so bili vpisani 204 učenci, samo v prvem razredu 107. Zanimivo je, da je prišlo na zavod veliko število učencev iz Koroške in Štajerske. Zavod pa se je imel boriti z velikimi težavami zaradi učnih prostorov. Tudi denarna sredstva so bila pila. Posledica je bila, da se zavod sprva ni mogel pravilno razvijati. Dolgo časa niso odprli 4. razreda, ki so ga naposled namestili v bližnji Mahrovi trgovski šoli, ustanovljeni l. 1834. Mestna občina se je nato l. 1860 odločila za razširjenje zavoda v višjo realko, s čemur je bil zavodu omogočen zadovoljivejši napredek in razvoj. Po dolgih naporih in s pomočjo takratne Kranjske hranilnice, sedaj Hranilnice ljubljanske pokrajine se je v Vegovi ulici l. 1874 sezidalo monumentalno šolsko poslopje. Stroški so znašali 425.000 gld.

Kako označujejo sodobniki Peternela? Splošno. Bil je čudovit človek. Kot samouk se je poglobil in spopolnjeval v politehniko. Bil je znan tudi kot polihistorik obsežnega obzora. Naglašajo, da ga ni bilo v tistih časih tehničnega ali drugega podjetja, pri katerem ne bi bili vprašali Peternela za svet in navodila. Ko so začeli l. 1856 razmotrivati vprašanje ustanovitve plinarne, da bi se tako mestni razsvetljava modernizirala, so mestni očetje povabili Peternela, da jim je kot strokovnjak podal svoje nasvete in praktična navodila. Pa tudi našim kmetom je rad pomagal s praktičnimi nasveti. Delal jim je načrte za kozolce-dvojnike, za hleve, skednje in kmečke hiše. Bil je zelo vnet prirodoslovec in že kot dijak je prinesel na Gorenjsko gomolje lepih dalij ali georgin. Peternel kot ravnatelj je izdal tudi letna poročila zavoda. V prvem letnem poročilu so navedena imena vseh učencev, vpisanih leta 1852. V šolskem izveščju je objavjal razne razprave. Mnogo se je trudil za slovensko terminologijo v geometriji in kemiji. Tako je v poročilu l. 1861-62 skušal postaviti osnov-

je globoka svetost. S takšnim subjektivistično izmalčnim krščanstvom zadene Berdjajev v prvi vrsti ob Cerkev, ki jo mora odkloniti, v kolikor je neka objektivna ustanova. Tu je jedro doktorske disertacije.

Avtor pojasni, kako je mogel sploh Berdjajev priti do teh nazorov, da mu je pripravljala pot ruska slavjanofilska teologija, na zapadu pa modernizem in protestantovska subjektivistična filozofija. Nato brani upravičenost socialne zgradbe Cerkev in njenih zahtev. Notranjo napetost, ki se vedno pojavlja med avtoriteto in osebo težnjo po svobodi, rešuje tako, da ohrani neokrnjeno tako avtoriteto kakor individualno osebnost, ki se mora prav za prav medsebojno v rasti podpirati. To izvaja posebno iz evangetijske ideje božjega kraljestva in iz svojega ruske misli o bogočloveštvu, ki jo je razvil že globoki VI. Solovjev. Le tako je namreč mogoče v pozitivnem krščanstvu in v pravi Kristusovi Cerkvi zbrati vse pozitivne sile človeškega duha, ki se po božji milosti oplemeniti in dvigne še v nadnaravni red in v vseobčo enoto mističnega telesa Kristusovega.

Sledi še končni pregled teh problemov in americe za pravo rešitev, ki jo vodi mladi teološki znanstvenik v Cerkvi po poti, kakor jo je šel že ruski filozof Solovjev, ki je razmišljal podobna vprašanja, a mnogo ertečnejše in se umiril v katoliški Cerkvi. Berdjajev mu v tej točki še ne sledi: moral bi likvidirati svoje osnovne zmote kot so agnosticismem, naturalizem in pretirani subjektivism ter moral poiskati rešitev svojih mučnih vprašanj v luči katoliškega nauka o bogočloveštvu in mističnem telesu Kristusovem.

Tako je dr. Vodopivec tudi pokazal kot katoliški teolog pot, ki vodi od berdjajevske filozofije h krščanstvu, kar je druga vrednost disertacije. Mlademu znanstveniku čestitamo k zanimivemu delu, ki bo zanimalo prav tako kot bogoslovce tudi filozofe ter izobražence sploh.

Repertoar Drame

Drama bo v sezoni 1942-43 nudila svojim abonentom igre iz naslednjega repertoarnega načrta: Italijanski avtorji: Alfieri; Filip; Goldoni; Mi-

Lepo domačo knjižnico

si ustvarite za majhen denar, ako se naročite na

»SLOVENEČEVO KNJIŽNICO«

ki izdaja vsak mesec po tri knjige: romane, povesti, novele itd. iz vseh svetovnih književnosti. Najodličnejše so seveda zastopana domača dela. Vsaka knjiga Vas stane samo 6 lir, dočim je v knjigarni znatno dražja. Ob koncu letnika dobite še dve knjigi brezplačno kot nagrado. Plačujejo se lahko v obrokih.

Opozarjamo na res okusno vezavo po načrtu arhitekta Gajška. V celo platno vezane knjige stanejo za naročnike po 20 lir, v pol platno po 15 lir. Naročila sprejemamo še do božiča.

Drugi letnik se je začel z oktobrom in so za ta mesec izšle že vse tri knjige, ki so jih naročniki z velikim veseljem in užitek brali: Jalenovi »BOBRI«, Perrijev »NEZNANI UCENEC« in Heyeva »POTA IN ZAPREKE«. V soboto izide Ljeskova »ZACARANI ROMAR«, v sredi prihodnjega meseca trije zvezki Kuretovega »VESELJA DOM«, 1. decembra pa Tomažičeve »POHORSKE PRAVLJICE«, bogato ilustrirane — najlepše Miklavževo in božično darilo otrokom.

Naročila se sprejemajo v upravi »Slovenca« in v Ljudski knjigarni.

ljo, da bi tudi mi stanovitno hodili po jasno začetni poti.

Ob pretresljivem joku osirotelih otrok so se orosile oči vsem pogrebem. Vaški stražarji pa so s sklonjenimi glavami stali ob strani, kakor da bi na tihem prisegali: Dovolj je nedolžnih žrtv, dovolj trpljenja; pravica naj govori, kazni naj sledi za zločine, storjene nad nami in našimi otroki!

ne izraze za kemijo in je objavil razpravo pod naslovom: »Imena, znamenja in lastnosti kemijskih prvin.«

Mihael Peternel je bil l. 1808 rojen na Lanišču, občina Nova Oselica pri Škofji Loki kot sin trdnih in uglednih kmečkih staršev. Tam so pridelovali mnogo lanu. In iz lanu so delali trdno in lepo domače platno. Peternelov stari oče je to domače platno vozil v Trieste, kjer je imel stalne trgovske zveze. Kot upokojen profesor je Mihael Peternel umrl l. 1884. Peternel se je najprej šolal v Idriji od 1818 do 1821, nato v Goriziji, kjer je začel gimnazijske študije, pozneje v Celovcu in naposled od 1824 do 1829 v Ljubljani. V »filozofiji« (7. in 8. razred) se je odlikoval kot izvrsten matematik, fizik, kemik in prirodoslovec. Bil je velik talent. V letih 1831 do 1835 je končal bogoslovje v Ljubljani, nato pa je kaplanoval najprej na Dobrovi pri Ljubljani, v Moravah, na Poljanah pri Škofji Loki od 1839 do 1843. To leto je bil napovedan za naše kraje popoln sončni mrk. Ljudje na deželi so bili razburjeni, ker so se širile grozne vesti, da se bliža konec sveta. Mihael Peternel pa kot kaplan je vernike lepo in s pametno besedo pomirjeval in jim je v priprostitih besedah pojasnjeval ta naravni pojav. Ob času popolnega sončnega mrka pa je zbral okrog sebe farane in z njimi pazljivo opazoval posamezne faze mrka. Ljudje so bili pomirjeni in zadovoljni ter so gojili do priproste učenjaka globoko zaupanje in spoštovanje.

Iz vodje je bil Peternel klican v Ljubljano kot ravnatelj realke. Mihael Peternel je bil poleg teoretika tudi velik praktik. Sam je bil pravi mojster v strogarstvu, mizarstvu in tudi kot novinar je znal dobro prijeti za kladivo. Ljubljanski obrtniki so imeli pred njim velik respekt.

Ko so leta 1901 hoteli že novo ulico med sedanjo univerzo in bližnjo hišo krstiti kot podaljšek »Židovsko stezo«, so mestni očetje na pobudo Frana Levca in na spomenico ravnateljstva realke dali tej ulici ime po Mihaelu Peternelu.

Iz gospodarstva

Madžarski proračun. Po poročilu madžarskega finančnega ministra znaša proračunski predlog izdatkov za leto 1943. 4.247 milij., dočim so dohodki proračunani na 1.047 milijonov pengö, vendar pa bo deficit znašal samo 200 milijonov pengö, ker bo primanjkljaj vlada pokrila z novimi posojili.

Gospodarske zbornice v Bolgariji. Bolgarsko ravnateljstvo za obrt je izdelalo zakonski osnutek o ustanovitvi gospodarskih zbornic v Bolgariji. V te gospodarske zbornice naj bi se spojile obstoječe trgovinske, industrijske in kmetijske zbornice. Skupne gospodarske zbornice naj bi bile ustanovljene na vseh sedežih okrajev, dočim bi bila osrednja gospodarska zbornica v Sofiji.

Novi kovane v Zedinjenih državah. Ker primanjkuje niklja v severnoameriških Zedinjenih državah, bodo izdali nov drobiž, ki bo vseboval 36% srebra, 55% bakra in 9% manganoveca.

randolina, Kavarnica, Zdrava na vasi; Braceo: Popolna ljubezen; Pandallo: Šest esee iše avtorja, Henrik IV., Kaj je resnica; Mosselli: Belgagor; Chiarelli: Krinka in obraz; Alessi: Zadeva dr. Hirma; Ludovici: Kolo; Gherardi: Jesen; Meano: Večno mlada Saloma; Cataldo: Gospa je odpotovala; Viola: Skupno življenje; Betti: Gospodinja.

Slovenski avtorji: Linhart: Matiček se ženi, Zupanova Micka; Ogrine: V Ljubljano je dajmo; Cankar: Za narodov blagor; Medved: Stari in mladi; Jurčič: Deseti brat; Tavčar: Cvetje v jeseni; Milčinski: Volkašin, Kjer ljubezen, tam Bog; Gregorin: Oče naš...

Klasiki: Luchian: Timon, Petelin; Shakespeare: Hamlet, Zimska pravljica, Antonij in Kleopatra; Molière: Učene žene; Calderon: Sodnik Zalamejski.

Avtorji drugih narodov: Thornton Wilder: Malo mesto; Salacrov: Človek kakor drugi; Ibsen: Gradbenik Solnes.

Pred novim »Hamletom« v Drami

Premiera bo v petek 30. t. m.

Letošnja ponovitev »Hamleta« z Janom v naslovni vlogi. Nesporin uspeh lanske, na novo pripravljene uprizoritve te igre je znova potrdil kako močno je zakoreninjen Shakespeare v naši eredi. Tako igralci, kakor občinstvo, živo občutijo neminljive vire, ki vro iz te umetnine. Široko in globoko zajema prvinske življenjske občutke in spoznanja, iskanja in blodnje človeka. Močni dojem, ki ga je zbudila lanska uprizoritev, gre na rovaš nosilec glavnih vlog, predvsem Slavka Jana kot Hamleta. Oblikovalec klasičnih in modernih ljubimcev in junakov je dosegel s Hamletom tisti del svoje igralske oblikovalne poti, ki vodi k višku umetniških dognanj in spoznanj. Hamlet je vloga, ki je ne oblikujejo samo intuicija in intelekt, temveč tudi umska in umetniška dozorelost in čas. Z novim Janovim nastopom se obeta svez vpogled v najnovejšo snovanje našega najpomembnejšega igralca junakov, zato bo njegov Hamlet po enoletnem premoru tem zanimivejši.

Nekaj za mlada srca

Petelinček in kokoška

Petelinček in kokoška sta šla v skedenj na sprehod in sta si iskala zrnja. Nenadoma je petelinček občutil fizičelk v grlu, in nezavesten je padel na tla.

Kokoška se je silno prestrašila in petelinček se ji je neznanako zasmilil. Stela je k potoku in ga prosila vode. Potoček je dejal: »Ljuba kokoška, pojdi k lipi, vzemi list in mi ga prinesi, pa dobiš vode!«

Kokoška je odletela k lipi. »Lipa, ljuba lipa, daj mi list, da ga ponesem potočku! Dal mi bo vode. Vodo bom nesla petelinčku, ki je

Mrtev je bil ubogi, mali petelinček prav zares mrtev.

požrl fizičelk, pa se zdaj ne zgane in ne diha več in leži ko mrtev.«

Lipa je odvrnila: »Pojdi najprej k deklici, naj ti da nitko, prinesi mi nitko in jaz ti bom dala list.«

Kokoška se je koj odpravila na pot. »Punčka, punčka, daj mi nitko, da jo ponesem lipi in dobim list! List bom nesla potočku, ki mi bo dal vode, vodo pa bom dala petelinčku, ki je požrl fizičelk, pa se zdaj ne zgane in ne diha več in leži ko mrtev.«

Deklica je odvrnila: »Pojdi najprej h kravi in jo prosiš mleka. Če mi ga prineseš, boš dobila nitko.«

Kokoška je odšla h kravi, rekoč: »Kravica, kravica, daj mi mleka, mleko moram nesti deklici, deklica mi bo dala nitko, nitko bom dala lipi. Lipa mi bo dala list, list bom nesla petelinčku, ki je požrl fizičelk, pa se zdaj ne zgane in ne diha več in leži ko mrtev.«

Krava je odgovorila: »Pojdi h koscem in jih prosiš zame senu, pa boš dobila mleka.«

Od potoka k lipi, od lipi k deklici, od deklice h kravi, od krave h koscu, od kosca h kovaču, od kovača k rudarjem je morala kokoška tekati

Marco Polo odkrije Kitajsko

V italijanskem mestu Genovi je bil okrog leta 1300 zaprt neki možki. Ko so se Genovčani vojskovali s prebivalci Benetk, ki je bilo tedaj mogočno trgovsko mesto, so Genovčani premagali Benetčane in so ujeli poveljnika njihovega

Takole je potovala karavana v dobi Marca Pola in lahko si mislimo, da je tudi naš Benetčan takole potoval. Slika izvira še iz tistih časov.

brodovja. To je bil tisti, ki je bil v Genovi zaprt. Imenoval se je Marco Polo.

Medtem ko sicer v tistih časih niso kdo ve kaj dobrotljivo ravnali z vojnimi ujetniki, pa so se vedli z Marcom Polom povsem drugače. Zakaj znano jim je bilo, da je bil benetški poveljnik svetovno slaven mož, ki je bil prepošten, da bi v Azijo in prehodil kraje, kamor ni bil dotlej stopil še noben Evropejec.

Tu v ječi je narekoval učenjaku de Pisi opis svojega popotovanja.

Toda preteklo je več stoletij, preden so ljudje spoznali, da je bila vse čista resnica, kar je Marco Polo narekoval o svojih potovanjih. Splošno so bili ljudje mnenja, da je Marco Polo lažnivec in bahač. Saj — kdo bi mu bil tudi verjel, da so bili Mongoli, ki so pol stoletja prej plenili po Evropi, doma iz prekrasne države, kjer je bila kultura na najvišji stopnji.

S svojim očetom Nikolajem in stricem Maffiejem Polom je bil komaj sedemnajstletni Marco I. 1271. odpotoval na dvor cesarja Kublaja, ki je bival v mestu Kambalaju, sedanjem Pekingu.

Po mnogih čudnih dogodivščinah so bili ti trije potniki prišli ob reki Tigris čez Bagdad v Basro. To je bilo velikansko potovanje skozi skrivnostno, nepoznano Azijo. Najprej so krenili navzgor do mesta Sebevarja, ki je na jugu Kaspiškega jezera. Spotoma so prišli mimo petrolejskega vreleca, ki so se mu jako za-

čudili. Marco Polo pravi: »Ta vrelec ni užiten, ampak je gorljiv. Od časa do časa pridejo semkaj sosednja ljudstva in napolnijo s tekočino kar cele ladje.«

Od Sebevarja so se naši potniki obrnili proti vzhodu in sicer po tako zvani »cesti svile«, ki je imela ime odtod, ker so po tej poti že več stoletij spravljali kitajsko svilo v Evropo. Po planoti Pamir so prispeli v pokrajino Balaseio, kjer so bila najdišča raznih draguljev, predvsem rubinov. Skozi rodovitne, pekoče doline so prišli v puščavo Gobi, kjer je bilo potovanje jako nevarno in kjer so jih slepile čudne podobe v ozračju (Fata morgana). V pokrajini Cincitalas so našli drzni popotniki rudnike, kjer so pridobivali neko snov, ki ni gorela in ki jo je Marco Polo nazival »salamander«. V Evropi so mislili, da je bila to kaka iznajdba in vendar ni bila ta snov nič drugega ko asbest.

V mestu Kančovu, ob meji Mongolske in Kitajske, so ostali naši popotniki skoraj leto dni. Potem jih je sprejelo odposlanstvo cesarja Kublaja v prestolnico Velikega Kana. Tu so evropske tujce jako prijazno sprejeli in zlasti mladi Marco si je tako pridobil naklonjenost vladarja, da ga je imenoval za svojega častnega spremljevalca in ga je večkrat poslal na važna poslanstva v vse dele svoje velikanse države. Tako se je Marco Polo temeljito seznanil z vso pokrajino, z ljudmi in njihovimi šegami. Poln občudovanja opisuje vzorno urejenost mogočne države, ki je bila razdeljena

Veliki kan Kublaj, kitajski cesar, zaščitnik teh treh popotnikov.

na pokrajine, ki so bile s prestolnico spojene po odličnih cestah. Na vsakih 20 ali 30 milj so bile posebne postojanke za poštno zvezo, kjer je človek tudi lahko prenočeval in kjer je bilo v velikih skladiščih spravljeno žito in druga živila, da bi v slabih letinah ne bila dežela žrtev lakote. Imeli so papirnat denar, na katerem je bil cesarjev pečat. Kdor je tak denar ponarejal ali kdor je prinesel tuj denar v državo, je bil na smrt obsojen. Najbolj pa je Marco Polo občudoval premog, ki ga dotlej v Evropi še niso poznali. O premogu je zapisal: »Na Kitajskem izkopavajo neko črno kamenje, ki gori kot drva in izredno dolgo žari. Če zvečer to kamenje prižgo, obstane ogenj do drugega dne.«

Več ko 20 let so bivali Benetčani na Kublajevem dvorcu. Tako jih je cesar imel rad, da se je šele prav iskrnim prošnjam vdal in je dovolil, da se smejo Benetčani, ki so bili že vsi bolni od domotožja, vrniti domov.

S 14 ladjami, ki so bile dobro oborožene in obložene z zakladi vseh vrst, so se ti trije vračali v domovino in sicer okoli Indije, mimo Sumatre in Ceylona in dalje v Perzijski zaliv, odtod pa v Trapezunt ob Črnem morju. Tu jih je doletela novica, da je medtem umrl cesar Kublaj. Nato so pluli po poslednjem delu svojega potovanja in so zdravi prispeli v svoje rodno mesto Benetke.

Toda nihče jih ni spoznal, ker so bili oblečeni v tatarske obleke in — saj so bili 24 let v tujini! Že zdavnaj so bili vsi mislili, da so mrtvi. Vsi trije so bili zdaj silno bogati in Marco Polo je dobil pridevek »mojster Marko Milijone«. Dejali so mu tudi »lažnivec«, saj mu nihče ni verjel, kar je pripovedoval o Aziji. Šele na kasnejše rodove so vplivali njegovi potopisi in celo Kristof Kolumb je črpal iz njih svoje znanje in pobudo za svoja odkritja.

Varčnost.

»Rada bi za svojo bolno prijateljico nekaj rož.

»Mogoče tele lepe vrtnice po pet lir?«

»O, tako hudo bolna pa ni!«

nekdo nenadoma zaklical: »Ružica! Ružica! Mrzla tema je zunaj. Spet pogledam njene roke: na prstancu se ji sveti droben prstan.

Morda je sledila mojemu pogledu. Kajti ni se ganila, pač pa je roko še naprej podžala razkreno na mizi, da bi vendar za gotovo videl in razumel. Da, vse mi je jasno, mala Ružica. Leta so potekla. Tri, štiri? Vsakdo je šel mimo po svoji poti naprej: ona po svoji, jaz po svoji.

Popolna tišina je nastala v sobi. Vprašam jo: »Kje je?« Njene ustnice so se komaj premaknile: »Zdaj je v Pireju v Grčiji, narečnik pri artileriji. Upa, da bo dobil dopust za dvajset dni.«

»Ružica, prosim te, ne delaj žalostnih obrazov; misliš še na čas, ki sva ga preživela skupaj? Na noben način ne smeš več misliti. Bili moraš mirna in odločna. Ali me razumeš?«

»Da, Toda oni denar ti bom vrnila, pa čeprav v obrokih. A če se vojna kmalu konča, ti obljubim ...«

»Pusti to, Ružica. Ne misli na to. Nič mi ne boš vračala. Glej, zdaj bova izpila vsak en kozarec. Na tvoje zdravje ... in na njegovo. Pa tudi na najino prijateljstvo, Ružica. Prijatelja lahko ostaneva, ali ne? Četudi si poročena z drugim, ne?«

»Da.«

»Zdaj bova pila. Še v kuhinjo stopim. Ti ugaja?«

»Da.«

V kuhinji odprem steklenico šampanjca. Prav odličen mora biti. Kozarica stla sicer različna, a to ni važno. Jutri jih bom kupil tucat. Na krožnik nasujem še slaščice, mislim, da jih ima še vedno rada, saj je bila včasih tako sladkosnedna. Koram jo počasi, da ne polijem po krožniku tega odličnega šampanjca.

Vstopim v sobo. Nikogar ni v njej. Ružica je v popolni tišini odšla. Zakaj? Usedom se. Počasi in z okusom srčnem nekaj kapljic, pogledam naokrog: vse je tako kot vedno — žalostno in prazno. Nikdar nisem opazil, da je tako žalostno. Odmaknem kozarac z odlično potezo: nič več se mi ne ljubi piti tega neumno sladkega vina.

(Paolo E. D'Emilio.)

5 MINUT BOTANIKE

Poskus z gobami

Kdo je že premišljeval, kako bi bilo, če bi vzkliko na tisoče semen, ki jih dozori vsako leto na drevesu? Menda bi prav v kratkem zrastle novi pragozdovi, iz katerih bi izginile vse druge rastline. Tudi živali in ljudje bi se morali umakati. Končno bi vso zemljo prerastli gozdovi in na mestu, kjer bi narava zasadiła sto drugih. Zakaj je torej narava tako darežljiva s semeni?

V stvarstvu je ni stvari, ki bi ne imela gotovega smotra, ki ga hoče in mora doseči. Prav tako je s semeni. Izmed 1000 semen vzkale samo tista, ki padejo na plodna tla. Toda tudi od teh preživijo prvih par let življenja samo oni, ki imajo dovolj svetlobe, prostora in hrane. Mislili bi, da se zdaj te rastline nemoteno razvijajo. Pa ni tako. Kruti zakon narave, prične izbirati vsakega posebej. Vse, kar je slabotnega, krmežljivega in bolnega, mora podleči. In izmed tisoč semen ostane mogoče samo ena rastlina, najmočnejša, ki lahko kljubuje vsem prirodnim neizodam.

Tudi glive zelo skrbno za svojo potomstvo. Vsako leto znova poženo iz podgobja posebno oblikovana plodišča, ki jih kratko imenujemo gobe. V resnici pa so samo nekakšen sad, ki vsebuje na milijone drobnih življenjskih klic — trosov. Če bi bili ti troski težki, bi izpod klobuka padali naravnost na zemljo, kjer bi jih nekaj poglano nova podgobja. Zaradi pomanjkanja hrane in prostora bi ves zarod moral poginiti. Zato je skrbna narava obdala te nosilce življenja s tako lahkoto, da jih dvigne že najrahljši dih vetra in valovanje zraka v popolnoma zaprtim prostoru v zrak in jih prinese v najoddaljenejše kote.

Ako postavimo na mizo dozorelo gobo in jo pustimo čez noč na miru, odkrijemo naslednji dan, seveda samo s pomočjo dobre leče ali drobnogleda, trose prav povsod v sobi. Največ jih je pač na mizi, kar vidimo tudi s prostim očesom.

Še drug bolj zanimiv poskus lahko napravimo z gobami. V gozdu nabavimo več različnih vrst gob, ki naj bodo že primerno zrele. Ko jih prinesemo domov, jim porežemo betke tik pri klobuku in jih položimo na bel papir, če so trosi temni, ali na črn, če so trosi beli. Lahko pa izberemo srednjo pot in položimo klobučke na moder papir, kjer se prav tako dobro vidijo beli in temni trosi. Če imamo primerno velike steklene kozarce, pokrijemo posamezne klobučke še z njimi. Čez nekaj dni nato previdno dvignemo steklene pokrove (ki pa ni nujno potreben), ter z vso previdnostjo odstranimo klobuk. Pod njim opazimo iz odpadlih trosov sliko plodovnice. Če je bil klobuk od lističaste glive, so trosi na sliki razvrščeni v obliki velike zvezde; pri luknjičasti plodovnici pa so trosi potreseni v obliki drobnih keplic.

Te slike lahko ohranimo več let in jih imamo v herbariju, kot značilno sliko gobe in njenih trosov, da jih lahko vedno iznova spoznamo in primerjamo.

44.

KO SO SE OKREPČALI, SO JIMA POVEDALI, KAKO JE PREJSNJO NOC VDRIL K NJIM SAM HARAMBAŠA IN JIH OROPAL.

45.

NATO STA SE POSLOVILA. NA GRADU PA STA DOBILA KOČIJO IN KONJE IN TUDI KOČIJAŽA, KI JE DOBRO POZNAL POT.

rečem gosvodu Romualdiju, ki mi je toliko zaupal? Kaj je storil blaginjak tverke Moretti, ko je videl, da me ni blizu? Prav gotovo je telefoniral gosvodu Romualdiju! »Glejte, vaš uradnik se doslej s pedeset tisoč lirami še ni prikazal. Ura je že sedem.« Kaj bo delal gospod Romualdi? Poklical bo upravnika. Ta mu bo sicer povedal, da sem vesten, marljiv in zanesljiv uradnik. A potem? Morda me bodo naznanili in že sem navzkriž s paragrafi. Morda bo tudi nekaj karabljerjev zasedlo moje stanovanje. In vratarica ...

Stopim v najbližji bar. Usedom se in popijem neko malenkost. Zdaj sem se spomnil: lahko bi dejal gosvodu Romualdiju, da sem izgubil vsoto ... že: toda ravno dva tisoč dve sto pet in dvajset lir? Smejal se bo ko nor. Nič, čisto enostavno mu bom povedal po pravici, kako je bilo ... Potem se bo drl in hrulil name, da ne smemo biti nikdar darežljivi s tujim denarjem. In potem?

Ljudje se sprehajajo mimo moje mize, a jih ne vidim. Ura gre kot za stavo. Osem je že. Kaj naj storim za vraga? Neka starejša ženska, počasi korakajoč mimo mize, mi vlije novo rešitev: govoriti moram z materjo gosпода Romualdija. On je samec, živi s svojo staro mamo v eni izmed vil v Monteroški ulici.

Mama je vedno mama. Razumela me bo, govorila s sinom in izprosila zame usmiljenje in oprostenje. Jaz pa se obvežem, da bom vsoto vračal v mesečnih obrokih.

Hitro stopim v taksi; v nekaj minutah sem že pred vilo. Služkinja se mi nasmešne: »Želite?« »Rado bi govoril z gosпо Romualdi. Ali je doma?«

»Da, je doma. Prosim, izvolite. Koga naj prijavim?«

Povem ji svoje ime. Nato me popelje v majhen salon, opremljen s sijajnimi usnjenimi naslanjaci, lepimi slikami, skratka: sama lepota in veličastnost.

Nenadoma se vrata odpro in med njimi se pojavijo gospod Romualdi. Takoj začne:

»Vi danes niste izročili denarja blaginjniku tverke Moretti? Zakaj ne?«

Iz prepadenosti onemim, sklonim glavo in

mrmram nerazločne besede. Potem spravim iz sebe: »Gospod Romualdi, nisem izročil denarja, ker ... ker ... Zdelo se mi je, da blaginjak ... Da, da, blaginjak ni bil ...«

Gospod Romualdi se je počeno oddahnil. »Sijajno! Torej ste tudi vi takoj zasumili?«

Ničesar nisem razumel, a sem kljub temu samo pritrjeval. Toda, za kakšna sumničenja prav za prav gre? Kaj se je zgodilo?

»Dvesto je,« je nadaljeval gospod Romualdi, »da tverka Moretti tega denarja ni potrebovala. Nek nepošten uradnik je izrabil odsotnost glavnega blaginjnika in skušal izvršiti udar: izterjati nekaj računov, sprejeti nekaj tisoč lir in zbežati. K sreči pa so ga takoj zasačili. In mi smo rešili petdeset tisoč lir!« Vetane in me udari z roko po ramu: »Za vašo iznajdljivost in bistrovost je treba poiskati primerno nagrado. Pet tisoč lir, vam je prav? Dajte mi ostanek, pet in štirideset tisoč sto šest in dvajset lir.«

Kot neumen sem prešteval tisočake: eden, dva, tri ... Srce mi razbija ko noro. Mislim si: »Ružica, ti in tvoje prošnje so mi pomagale ...«

Pol desetih zvečer je. Koliko raznovrstnih stvari sem nakupil! Različne vrste vina in likerjev, slaščice in cigarete, ki jih ona kadi. V denarici pa imam kljub temu še precej stotakov. Jutri si bom kupil še pižamo, udoben naslanjač in še kaj. Tako bom iz dneva v dan čakal Ružico, ki bo spet prihajala k meni. Najina ljubezen, ki jo je nekoč neumen prepričeval, uničil, bo zaživela nanovo in še silnejše. Ružica bo gospodinja in tej mali hišici. Njeno poštivo bo še enkrat šlo po tistih stopnicah, a to pot k meni.

Zasliskim korake po stopnicah. Da, ona je. Malo zmedena je, ko vstopi v stanovanje. Nasmehe se mi, jaz pa jo primem za roke in ji šepetam ko nekoč: »Ružica, moja mala Ružica!« Vso sobo si ogleda, od slik po stenah, do knjig in starega gramofona, na katerem opazi album plošč. Vpraša me: »Ali še vedno hraniš najine najljubše pesmi?«

»Da, draga, še vedno.«

Njene roke obstanejo na mizi. Gledajočemu jih se mi izvije droben yzdih. Zdi se mi, da je zunaj

A. Fogazzaro: **Palača ob jezeru**

»Nima pomena, da bi poznala ime in osebo pisatelja, ki se imenuje kratko malo Lavrencij. Morda je čisto navaden meščan, plavalas Matej. Vzbudila se mi je želja, da začnem dopisovanje z neznancem. Y piše Xu! Kako ljubko bo to, če odgovori! Morda je X duhovit. To bi bilo ubogi Y v veliko zabavo, saj se dolgočasi kakor kaka zakletka kraljična. X pa ne sme niti vedeti, odkod je prišlo pismo. Vidiš, da sem pametna! Oddala boš torej na pošti to pismo, naslovljeno na pisatelja knjige »Sanje«, tiskarna V... Vendar pa to še ne zadošča. Prosim Te, bodi tako dobra in pojdi čez nekaj dni na pošto in vprašaj, če je tako pismo za doktorja R... Pošlji mi ga takoj. Računala sem nate in sem mu zato dala ta naslov. Vsa zadeva je tako nedolžna, da bi tudi Ti lahko prosila svojega soprega, da Ti dovoli tako zabavo. Na vsak način pa ne smeš izdati mojega imena. Kot protislugo Ti bom poslala kos jezera za Tvoj vrt.«

»Moje najvrednejše pozdrave! A ton très-haut seigneur et maître, če ga vidiš.«

»Zbogom, draga. Zdej sem se spet spravila nad staro Stendhalovo knjigo. L'mour.«

»Marina.«

Gospa De Bella, ki je naredila marsikatero neumnost, ki je bila manj pametna od te, je odgovorila napol ježno napol šaljivo in grozila prijateljici s svojo raztegljivo moraljo; končno pa je sprejela Razume se, da si je pridržala pravico, da bo pisma prej prečitala, preden jih odpošlje prijateljici. Vzrok temu je bila pač samo njena prevelika vestnost.

Pisatelj odgovor je kmalu dospel. Njegova pojasnila so bila zelo izčrpna. Ni bilo sicer mo-

goče obložiti ga pedantnosti, toda iz vsega njegovega dokazovanja o usodi in o človekovi prosti volji bi bilo mogoče domnevati, da ni skušal prepričati samo neznano dopisovalko, ampak tudi samega sebe.

Prav tako je na široko razpravljal o zlih in dobrih duhovih, ki vplivajo na človeka in o večkratnem življenju duše na zemlji.

Nenavadno dolgo pismo je končalo z željo, izraženo na zelo poetičen način, da bi se dopisovanje še nadaljevalo. Gospe De Bella se je kmalu posrečilo odpreti pismo, ki pa ji je vsa ta filozofija bila preveč. Preskočila je s prve strani na zadnjo, nato pa je napisala na ovitek: »Prepričana sem, da je pismo dostojno, ker je tako težko!«

Marina pa je dopis kar požirala. Nasmehnila se je ob misli, da neznani pisatelj odgovarja s tolikim ognjem neznanki. Strepetala je, ko je čitala v pismu ime Cecilia. Bilo je popolnoma naravno, da je to ime stalo tam; kljub temu pa je naredilo nanjo silno globok vtis.

Cez nekaj časa mu je zopet pisala, a je zakrila svoja prava čustva. V tem pismu ni pisala več o usodi in o dvojnem bivanju duše na zemlji. Družila je neznane pisatelja, kakor da bi ga preizkušala, koliko je duhovit. Šalila se je s pedantnostjo njegovega odgovora, z njegovo vero in s smešnim njegovim psevdonomim. Vpraševala ga je z brezobzirno radovednostjo, če je kaj resnice v njegovi povesti, če je že objavil druga dela in čemu se skriva. To pismo je Konrad Silla prejel dva tedna preden se je odpravil k grofu Cezarju. Vemo že, kako je odgovoril.

VI.

»Da, krščanstvo razumem prav dobro,« je dejal grof, prijel tekača in ga pozorno ogledoval. »Kdo neki je tista živalina, ki naju hoče držati v temi?«

Srčnost v športu ali je navidezna ali pristna?

V telovadbi in športu naletimo često na lepe besede o krepki volji, neizprosni vztrajnosti, zavdanja vredni srčnosti in podobnem. V posebnih časih je srčnost — in menda ni moškega, ki se ne bi rad z njo ponašal. Vsakdo bi bil rad junak, pravi junak ne samo po postavi, pač pa tudi po lastnostih. Tako pravijo, da je največ junakov med alpinisti, ki prezirajo nevarnost prepado, pa med smučarji, ki živijo po strminah ne glede na hitrost, ki jim jemlje sapo in neglede na vse tisto, kar bi se jim utegnilo zgoditi. Fante od fare, ozaljšane s čednostjo srčnosti, najdete tudi med orod-

celo premoženje, če bi se upal poglati z velike smuške skakalnice. In nogometaš, o katerem mislimo, da sploh ne pozna nevarnosti, bi mogoče trepetal v strahu, če bi bilo treba skočiti v vodo in reševati potapljač. Nasprotno pa bi se plavac, ki mu še nikoli ni priznal, da goji srčno pogoje športa, mirno in brez vsakega strahu poglaval v vodo in opravil svojo reševalsko dolžnost.

Če tako pregledamo vrste športnih junakov se lahko kaj kmalu prepričamo, da se nam zdijo posamezniki srčni le v mejah lastnega športnega udejstvovanja. Izurjeni so v svojih strokah, obvladajo hitrost, zaupajo v svojo moč, spretnost, udarnost in karkoli že in tako so njihove storitve veliko manj tvegane kot se zdi gledalcem, ki jih občudujejo. Iz navedenega bi sledilo, da ni zveze med športom in srčnostjo in da ne drži teorija o vzgoji k pogumu potom različnega športnega udejstvovanja. Če bi tako mislili, bi storili športu krivico. Najmanj, kar drži, je to, da tas veštranska izurjenost, moč in prisotnost duha usposobi za tehnično izvedbo marsikatega junaškega čina.

Srčnost ni odvisna od takih ali takih misli, tudi ne od telesne izurjenosti, srčnost je v značaju človeka. Drži pa tudi drugo, da tudi najsrčnejši ali najhladnokrvnejši duševni velikan ne bi mogel n. pr. pomagati potapljačemu, če ne zna plavati. Pogum je previsoka vrednota, da bi si jo lahko pridobili kar tako enostavno potom urjenja telesne zmogljivosti. Prava srčnost tiči v duševni moči, časti, hladnokrvnosti, uravnovešenosti, in plemeniti dolžnosti do bližnjega. Srčnost je dar božji, ki ga je treba negovati in ki se da negovati s tem, da se budi že v mladih ljudeh smisel za čast, dolžnost in odgovornost. Mladeniči, ki so navajeni na tvegane naloge, ki imajo dovolj priložnosti za preizkušanje duševne in telesne zmogljivosti, bodo tudi boljše oboroženi za srčne storitve. Navidezna srčnost, ki jo opazujemo pri športnem in telovadnem udejstvovanju torej ni veliko več kot »tehnična oprema«, ki je uporabna šele tedaj, če tiči za njo pravi značaj.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Zelo napeta drama skrajnega severa v večfilmu **Bastard**

Film odlikovan na mednarodni razstavi v Venezii

Obljudeni umetniki: Gabriel Aho, Hilda Borgstroem, Georg Loekberg, Signe Hasso

Vsak dan 3 predstave! Ob 14, 17-30 in 17-40

Konec predstav ob 17-15

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Drama sodobne socialne vsebine **Da, milosiljiva...**

EMMA GRAMATICA

Maria Denis — Leonardo Cortese

KINO MATICA - TEL. 22-41

S ječna komedija o očarljivi ženi, čudakemu možu ter čustvenem mladeniču, ki je veroval v »veliko ljubezen«

Iz ljubljana ljubavna pisma

Alfred Rasser — Anne-Marie Blanc

KINO UNION - TEL. 22-21

operirali. Trpela je grozne bolečine, posebno ponoči. A ona, ki je stregla tolikim bolnikom, ne mara nikogar, da bi ji pomagal. Spoznala jo boš, morala jo boš vzljubiti, čeprav vzbuja nek strah v človeku. V svojih sklepih je tako preizkušena in neizprosna! Da, trda. Toda dosledna in vdana.

Čudovit primer samostojnosti in moči! Značaj: duša.

To je zgodba, ki mi jo je Monika povedala o Lenor.

Naslednji četrtek eva šli popoldne k njej. Ves dan je besnel veter in pometal ceste, ki so bile od sonca razgrete. Pri starih, sivih vratih ev. Jakob eva zavili na desno in prišli po stopnicah ozke ulice do Lenorine hiše. Potrkali eva. Prišla nama je sama odpreti. Lepša je bila razoglava v divjo in belo grivo. Zanimivo je, kako se lasje ujemajo z duševnostjo osebe.

Šla je pred nami po mračnem hodniku in naju peljala skozi nekaj ozkih sob. Imele so nizke stropove z bruni, pod iz opeke, gole stene, v katere so bila globoko zasekana okna. Kakor navadno v asijskih hišah, si moral pri prehodu iz ene sobe v drugo preko stopnice. V salonu je stala izrezljana klopi, klavir, na njem nekaj tiskovin z rumenimi vložki in madoži, klečalniki in na njem črn križ. Spredaj pa je bila slikica, ki je v živih barvah predstavljala razgled na Pico del Marino na Capriju. Ta podoba pač ni bila v soglaseju s sliko v tej samotanski strogosti.

Tam si še videl nekaj nemških in angleških revij, nekaj knjig, na mizici »Hoj za Kristusom« in »Življenje sv. Terezije D. J.«

Od oken je padal zid strmo na ulico. Na nizkih strehah je rasla med opekami trava. Tam so mirno čepeli golobi, njih dimnata barva se skoraj

Oknice so bile priprte in zavese spuščene. Silla se je dvignil, da bi šel odpret.

»Prosim vas, nikar! Naj pridejo oni. Bodite tako prijazni in pozvonite. Zvonček je pri vratih. Nikar ne pišite proti krščanstvu! Trdite, da je enakost prinesla na svet krščanstvo. Kaj hočete reči s tem? Da pred krščanstvom ni bilo demokracije? Hočem, da najina knjiga govori o politični enakosti. Ta nima s krščanstvom nič opraviti. Res smo vsi enaki pred Bogom: da bi pa bili enaki med seboj! Kdor to trdi, bi moral biti slep in vse prej kot razumen. Nobena stvar ni tako jasna, kakor prav neenakost med ljudmi, pa naj bo to po telesu ali po duši. Moj kuhar na primer je mnogo bolj podoben Hanibalu ali Scipionu kakor pa kaka gorila, vendar pa jima ni enak. Tudi se nobenemu modernemu učenjaku ne bo posrečilo, da bi ga naredil enakega. Šah!«

»Ne morete. Oprostite, so pa temeljne lastnosti, ki so vsem ljudem skupne. Zdi se mi, da so si ljudje med seboj bolj podobni, posebno v duhovnem oziru, kakor pa se to vidi na zunaj. In te skupnosti naj bi ne priznali zakoni? Ali ne opravičujejo načela enakosti in njegovo pravilno uveljavljenje? Res je demokracija bila že pred krščanstvom, tudi mnogo druga pravila nala so že bila pred njim. Krščanstvo pa jim je dalo temelje, pobudo in ideal. Kako neskončno vrednost je zadobila vsaka posamezna duša! Kakom pomembna je zapoved ljubezni med ljudmi! Nobena sila tako ne izenačuje kakor ljubezen!«

»Oprostite, je dejal Silla,« rad bi vas nekaj mladostnega dima. Nobenega dvoma ni, da ne temelji moderna demokracija na ljubezni, pač pa na pohlepu in napuhu. Ljubezen ravno ohranjuje neenakost. Bolj ko služabnik ljubi gospodarja, bolj ko vojak ljubi svojega poveljnika, bolj ko žena ljubi svojega moža, bolj ko slabotni ljubi močnega, bolj ko mali ljubi velikega, bolj so te

neenakosti spoštovane. Samo pohlep in napuh jih hočeta uničiti.«

»A vi predvidevate ljubezen samo z ene strani,« je ugovarjal Silla, »od strani nižjega. Predstavlja se ji to tudi z druge strani!«

»Saj na to tudi mislim. Hočete reči, da je Bog iz ljubezni postal človek? O tem nimam namena govoriti. Trdim samo to, da kdor ljubi, se zaradi tega ne bo odpovedal svojemu položaju v družbi. Vera in ljubezen do bližnjega nikakor ne moreta biti orodje za ustvarjanje vaših demokratskih republik in za pridiganje o enakosti. Saj vera uči spoštovati oblast, ki je po njenem nauku postavljena od Boga. Dragi moj, že pol ure je, odkar sem vam napovedal šah.«

»Ne morete. Imam tukaj konja.«

Grof je sklonil nad šahovnico svojo košato glavo.

»Saj res,« je dejal. »Ne vidim dobro. Kako to, da nihče ne pride? Ne, nočem, da bi odpirali vi.«

Dvignil se je in pozvonil.

»Oprostite, je dejal Silla,« rab bi vas nekaj vprašal.«

»Prosim.«

»Po vašem mnenju je tudi rojstvo ena izmed neenakosti, ki jih je treba spoštovati.«

»Brez dvoma. Res je med sodobnimi plemenitši mnogo takih, ki niso vredni tega imena. Vendar pa neenakost ljudi ustvarja neenakost družin in da imajo velike družine, ki so se dvignile tekom stoletij, v družbi važno nalogo; so v gotovem pomenu višja bitja, ki živijo štiri, pet, šeststo let in imajo zato toliko več moči, morejo dalj časa ohraniti dobre navade postavljati koristi domovine pred trenutne koristi ter biti vodnice in zgled ljudstvu.«

»Ste klical gospod grof?« je vprašal služabnik in vstopil.

Malioglasi

V malih oglaših velja pri tiskanju službe vsaka beseda L. 0.30, pri žensitovanijskih oglaših je beseda po L. 1.— pri vseh ostalih malih oglaših pa je beseda po L. 0.60. Davek se računa posebej. — Male oglase je treba plačati takoj pri naročilu.

Službe

Dobe:

Vrtnarskega

ozir. sadjarskega delavca

ki bi opravljal tudi druga gospodarska dela — sprejem bodisi včasno ali stalno službo v Ljubljani. Hrana in stanovanje event. v hiši. Ponudbe z navedbo do sedanjih služb, starosti in družinskih odnosov v upravo »Slovenca« pod »Gospodarska moč« 5903.

Hlapec

sprejem, Vinko Podobnik, Tržaška cesta 16.

Prodamo

Dinamo

4 KW 110 Volt, za proizvodnjo luči, kompletan s stikalno ploščo, prodaja Viški mlin, Ljubljana — Vič.

Hruške

zimске, trajajo do marca, prima, zamenjam za kurjo pičo kg za kg. — Ing. Prezelj, Wolfova ul. št. 3-I.

Prodamo

večjo količino popolnoma novih 14 hrastovih parketov velikosti 40x6 cm ter terazo ploščo, material za centralno kurjavo in vodovodno instalacijo. — Naslov in upravlja »Slovenca« pod št. 5916.

Dve tisi

1,5 m visoka, res lepa drevesca, primerna za pokopališče, prodam. Ing. Prezelj, Wolfova ul. 3-I.

Službe

Jstejo:

Mizarski pomočnik

vajen boljsega dela, želi premeniti službo. Polzeve se v trafiki, Florjanska ulica 10.

Kupimo

Pisalni stroj, gramofon

in plošče, dobro ohranjene ali pa v neuporabnem stanju, kupuje plača najvišje dnevne cene: »EVEREST«, Prešernova ulica 14.

France Kunstelj

posesnik in prevoznik

Po dolgotrajnem bolehanju je v torek, 27. t. m., v 68. letu starosti, pripravljen in pokopan s tolažili sv. vere, v večernih urah končal svoje zadnje zemeljsko pot.

Pokopali ga bomo v četrtek, 29. t. m., ob 5 popoldne na pokopališču pri Sv. Juriju v Stožicah.

V Stožicah, 28. oktobra 1942.

Zalujoči:

MARIJA, žena; IVAN, sin; ŠTEFKA, MARIJA, hčerki; KAREL, DOBRIVOJ, zeta; IVANKA, snaha; ŠTEFICA, JELINA, IVKO, ALEKSANDER, DRAGO, vnuki — in ostalo sorodstvo.

Ko gledate to raznožko z droga, ali se vam ne zdi, da je drzna in tvegana?

nimi telovadci; kdo jim še ni ploskal, ko je gledal akrobacije, kakršne zmorej samo najpogumnejši mladeniči? In ljudje, ki hodijo na nogometne ali boksarske tekme so popolnoma prepričani, da gre za junaštvo, če se vratar vrže v gručo silovitih napadalcev in jim pred nosom (točneje: pod nogami) pobere usnjato igračo. No in pri boksu, ali je še treba posebej omenjati, da mora biti junak, kdor se hladnokrvno pojavi v ringu in začne obdelovati svojega orjaškega nasprotnika?

Niso pa vsi športi v tako visokih časih. Gundar Haegg n. pr., ki zna samo teči in se bori proti tekačem, ki mu nočejo nič hudega in pozna cno samo nevarnost, da ga ne bi kdo prehitel, ni junak. Tudi plavac Tatos ni junak: lepo skoči v vodo, plava kot riba, hiti in šteje proge — in če prispe prvi v cilj, mu sodniki lepo povedo, da je zmagal. Bo torej res, da ni vsaka zmaga junaška in da se posamezni športi glede srčnosti precej razlikujejo.

Resnično imamo pri športu često videz srčne storitve. S tem pa se ni rečeno, da je vsakdo, ki zmore pokazati kaj tveganega, tudi v bistvu korajžen. To bi nam potrdili prav tudi športniki, ki jih občudujemo pri njihovih vratolomnih vajah. Smučarju, ki je vajen skakati 50 ali 60 m daleč, se zdi njegovo udejstvovanje veliko varnejše in enostavnejše od drzne raznožke, ki jo vidimo na sliki. Prav temu telovadcu pa bi lahko ponujal

Ada Negri: **LENOR**

Prišli sta na Capri. Kdor je bil enkrat tam, se mu zdi, da ni nikjer drugje sonca. Življenje na Capriju je je popolnoma zajelo. Ze sta sanjali, kako bosta živela na Monte Solaru v beli hiši s streho iz astrika in s hodniki z odsekanimi stebri, pokritimi z vrtnicami. Toda kmalu sta se naveličali. Tako je na Capriju: naenkrat ti je lepo, preveč lepo; ali znorisi, ali pa pobegneš. Pobegniti sta. In nato: Neapelj, Palermo, Rim, Perugia. Končno ju je privledla neka notranja potreba po zbranosti in celo potreba po zadoščevanju v Assisi. Tu sta začeli, trudni kot sta bili od tako dolgega brezdelja in popotovanja, etreči bolnikom v bolnišnicah in v zasebnih hišah. Toda zdravje obeh je bilo zelo rahlo, morda zaradi naporov, ki sta jih prestali v Ameriki. Nekaj let po prihodu med nas, je Lenorina prijateljica umrla za jetiko. Poznala sem jo in videla umirati. Bila je zelo nežna, eno tistih bitij, za katere se čudiš, da morejo dihati poleg drugih ljudi. Lenor jo je imenovala »moja nuničar«. Ko je umirala, se je smehljala in mi pripovedala Lenor.

Tiste dni je dobila Lenor od profesorja Almantija odgovor, ki se ga je bila bala: da ima na preih raka. Dolgo je že trpela, zdaj je bila operacija nujna. Šla je in mislila pri tem na smrt njene prijateljice; od tej misli se ji je zdelo trpljenje pravično: darovala ga je njej. Pred operacijo je prestopila iz protestantizma v katoliško vero — sveti Frančišek jo je razsvetlil — in z vsemi zakramenti se je pripravila na smrt. Ni umrla, a bilo je vprašanje časa in trpljenja. Rak rase, že so jo drugič

ni ločila od strešne opeke. Od tam pa se je razprostirala prav do goré velika, ožgana in opustošena asiška planjava; v eredi pa kupola Marije Angeljske.

Lenor je govorila trdo italijanščino in je slabo izgovarjala. Z dviganjem in padanjem glasu je spominjala na gotske kipe. Bila je izobražena in razgledana, vendar si čutil, da je daleč od vsega. O sebi je govorila samo zato, ker ji nisem prikrivala, da me to zelo zanima. Postregla nama je v mali jedilnici, v kateri je bilo samo najpotrebnejše. Vendar eva videli nekaj dragocenih angleških majolik in nekaj čistega srebrnega pribora. Opazila je moj pogled in je rekla:

»Majolike in srebrne reči so bile last moje prijateljice. Ko me ne bo več tu, jih bodo vrnili njeni družini. Ostalo, kar je še v tej hiši, bo dobil profesor Almant in bo dal nekemu, ki bo to potreboval. Jaz nimam ničesar in nisem na nič navezana.«

»No,« je rekla Monika, »nekaj imaš!«

»Kaj?« je vprašala Lenor. Potem se je spomnila in nasmehnila. Njen nasmeh je bil jasen in mlad, mnogo mlajši od nje same. Z enim korakom smo bili v spalnici: celica. Iz predala v kotu je potegnila zavojček; pokazala ga mi je, toda hitro, sramežljivo in skoraj nerada. V naglici sem videla belo haljo za v krsto, belo čepico, blazino, bele čevlje. Nikjer traku ali čipke, vse je bilo gladko kot kamen.

»Ko bo bolečina v vratu neznosna in ko se bom vrnila na kliniko profesorja Almantija, bom nesla s seboj to obleko,« je rekla Lenor in je hitro zaprla predal. »Vem, da me tokrat ne bodo več poslali domov. V grob pa mora telo vendar stopiti epodobno oblečeno. Tako.«

»Toda, ali nimate morda v domačem kraju sestre, drugega sorodnika, ki bi mogel priti sem in ostati pri vas?«

»Nikogar nočem. Imam se za mrtvo. Odrekla sem se sama sebi. Toda, saj nisem sama! Ponoči in podnevi imam zvestega tovariša: svojo bolečino, ki je zmerom pri meni, tudi kadar molči. Na njo sem se tako zelo navadila, da jo kličem, če je ne čutim. Vsi ljudje vedo, da bodo morali umreti; jaz vem, zaradi katere bolezni bom umrla in vem, da bo to kmalu — največ eno leto, morda manj. Bog me ima rad. Več ko trpiš na zemlji, bolj se boš veselil v nebesih. Imam se za mrtvo in to so moje vice.«

»Že, toda vendar bi hotela nekoga imeti,« je rekla Monika. »Tudi ubijalcem dade nekoga v jetniške bolnišnice.«

»Preveč sem trpela, ko sem pomagala drugim prenašati trpljenje. Nočem, da bi kdo zaradi mene trpel. Neka ženska mi jutraj pospravi hišo, potem gre. Živim od kave, od mleka in od čaja. Ponoči kričim zaradi ran. Če pa bi bil človek v bližini, ne bi imela poguma to storiti. Samo »Cirincin« me slisi (in pobožala je sivo mačko, ki je bila zvita na blazini). Cirincin spi v vnožju moje postelje. Diskretna je. Kadar kričim, trzne z ušesi, dvigne glavo in me gleda. Nikdar nisi sam, če je pri tebi dobra, božja živalica in te gleda.«

Zasmejala se je s smehom, ki je bil podoben rožljanju verige. To pot je bil malo manj rezek. Poklicala je: »Cirincin! Mačka se je pretegnila. se dvignila in se prišla dobrikrat. Njen pepelnat barvast kožuh je bil mehek. Oči je imela modre: siv oblček z dvema žarkoma, uprta v nebo.

»Niti ona ni moja. Od one ženske je, ki popravi pri meni.«